

August Varenius Thomas Stampelius

Dissertatio Theologica De Canali Traditionis

Rostochi[i]: Richelius, 1664

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn740041029>

Druck Freier Zugang

R. U. Med. 1664
August Varinius la
Vest. Thomas Stangelius

40.
R. H.
Hes

DISSERTATIO THEOLOGICA
DE
CANALITRA-
DITIONIS,

qvâ Consilium de necessario recurſu ad Canalem
Romane Traditionis, qvòd velut compendioſum, efficax, & omnibus
erroribus corrigendis idoneum remedium, pro curandâ Germaniâ, morbo
ſcilicet hæreſeos per Lutherum infectâ, ex CYPRIANO inprimis
& BASILIO Magno nuper ſuggeſſit JOHANNES SINNI-
CHIUS Theologus Lowaniensis, in CONFESSIONISTARUM
PROVOCATIONE REPULSA c. 19. & 20. ex illis ipſis Pa-
tribus, & AUGUSTINO, ab adultero Pontificiorum
ſenſu vindicatis, minutiùs excutitur, & unâ cum
illo modo curandi retunditur,
CONSENSU AMPLISSIMÆ FACUL-
TATIS THEOLOGICÆ

in Univerſitate Rostochienſi

ad publicam *Εὐχέλαιον* proposita

PRÆSIDE

AUGUSTO VARENIO, SS.

Theol. Doctore, ejusdemq; Professore Ordinarij & Con-
ſiſtorij Sereniff. Ducum Aſſeſſore

RESPONDENTE

M. THOMA STAMPÉLIO, Revaliâ Livono
in Auditorio Majori

d. 16. Januar. Anno c. l. s. l. c. LXIV.

Rostochi, Typis Johannis Richelii, Senatûs Typogr.

1664

(15)
DISSERTATIONIS THEOLOGICÆ
DE
CANALI TRADITIONIS
THESIS I.

Um Pelagius olim, in controversiâ de GRATIA, contra Catholicos in B. AMBROSIO mirificè se efferret, velut in *cujus* libris præcipuè Romana fides eluceret, qui Scriptorum inter Latinos flos quidam speciosus eniteret, *cujus* fidem & purissimos in Scripturis sensus ne inimicus quidem reprehendere ausus esset, pulcherrimo temperamento sermonis respondit Augustinus: ECCE *qualibus* & *quantis* predicat laudibus, *quamlibet* SÂNCTUM & DOCTUM VIRUM, NEQUA QUAM tamen auctoritati SCRIPTURÆ CANONICÆ COMPARANDUM vid. Aug. l. 1. de græ. Chr. cont. Pelag. & Celest. c. 43. Quare pro AMBROSIO facundus adeò fuerit Orator Pelagius, non tacuit AUGUSTINUS & l. alleg. & c. 48. Propterea sic AMBROSIIUM commendat, quia videtur sibi in quodam loco librorum ejus eo teste uti, quo probet: HOMINES ESSE POSSE SINE PECCATO. Illud sc. in Scriptis ejus invenerat ex laudibus Zachariæ & Elisabet Luc. 1. v. 6. ab Ambrosio deductum: Possè hominem IN HAC VITA ESSE SINE PECCATO. Et de illo quidem dogmate omnimodæ perfectionis, in hac vitâ possibilis, ipsisq; apud Evangelistam Zachariæ & Elisabet encomiis, quid AUGUSTINUS sentiat, sequentibus proxumè verbis ipse pronunciat: *Quamquam* negandum non sit, si hoc velit Deus, apud quem sunt omnia possibilis, consideret tamen diligentius, quemadmodum dictum sit. Dictum est enim, quantum mihi videtur, secundum quandam inter homines conversationem probabilem atque laudabilem, quam nullus hominum justè posset in accusationis & criminationis querelam vocare. Quam propterea in Dei conspectu Zachariæ & ejus uxor habuisse referuntur, quia in eâ homines nullâ dissimulatione fallabant: sed UT APPAREBANT HOMINIBUS, imò notarent oculis Dei. Non autem dictum hoc est

A

secundum

2 DE AUTORITATE SCRIPTURÆ CANONICÆ

secundum illam perfectionem justitiæ; in quâ verè atque omninò immaculati perfectiq; vivemus: nam & Apostolus Paulus dixit: secundum justitiam quæ est ex lege, se fuisse sine querelâ; sed hanc justitiam Apostolus in stercorebus & detrimentis deputavit, in comparatione justitiæ, quam speramus, & quam nunc esurire atque sitire debemus, ut ea quandoque saturemur in specie, quæ nunc est in fide, quamdiu justus ex fide vivit. Ipsum autem AMBROSIO, quàm ex aliis locis Ambrosianis vindicet, nè quid in Ambrosio pro suâ hæresi præsumere solidè Pelagius posset, sequentibus ad ipsum Pelagium verbis eloquitur c. 49. Audiat (Pelagius) ipsum venerabilem Antistitem, cum exponeret Isaiam Prophetam dicentem: NEMINEM IN HOC MUNDO ESSE POSSE SINE PECCATO: & allegatis pro Ambrosio locis 1. Cor. 13, 10. 12. Philip. 3, 15. 20. Hunc sensum memoratus Episcopus explicans: Perfectos, inquit, secum multos ait Apostolus in hoc adhuc mundo sitos, qui tamen, si ad perfectionem veram respicias, perfecti esse non poterunt. Ita & immaculati sunt, in hoc mundo, & erunt in regno Dei, cum utique, si minutius excutias, immaculatus esse NEMO possit, quia NEMO sine peccato. Illud ergò sancti Ambrosii testimonium, quo pro suâ sententiâ Pelagius utitur, aut secundum quendam modum, dictum est, probabilem quidem: sed non minutius excussum: aut certè si ille Vir sanctus atque humilis Zachariam atque Elisabet summe atque omninò perfectæ justitiæ, cuique nihil jam addi posset, fuisse existimavit, profecto sententiam suam minutius excutiendo correxit. Attendat sanè in isto eodem loco, unde hoc Ambrosianum testimonium Pelagius assumpsit, etiam illud eum dixisse, quod, ab initio esse immaculatum, humanæ sit impossibile naturæ, ubi omninò illam naturalem possibilitatem quam Pelagius non vult fideliter respicere peccato esse vitiatam, & idèò jactanter extollit, enervem infirmamq; testatur venerandus Ambrosius, procul dubio contra ipsius voluntatem: sed non contra Apostolicam Veritatem, ubi legitur: Fuimus & nos aliquando naturâ filii iræ, sicut & cœteri: Ipsa est enim per peccatum primi hominis, quod ex ejus libero venit arbitrio, vitiam & damnata natura, cui SOLA per Mediatorem Dei & Hominum & omnipotentem Medicum divina subvenit GRATIA.

II.

Ita ex ipso AMBROSIO defendit Augustinus Ambrosium, clarissimè designans, aut AMBROSIO, quicquid occasione laudum Zachariæ & Elisabet dixerat, secundum modum probabilem quidem: sed non

minutius

minutiùs excussum dixisse: aut sententiam illam alibi minutiùs excutiendo
 correxisse: quin venerabilem illum Antistitem & suæ olim, cum ex Ma-
 nichæismo lento gradu eniteretur, conversioni potentem Cooperatio-
 rem (vid. Aug. l. 5. Conf. c. 13. l. 6. c. 3. l. 7. c. 19. l. 8. c. 6. l. 9. c. 5.) Syncre-
 tismo Pelagiano penitus absolvit Augustinus, ex ipsis veris Commenta-
 riis Ambrosianis ostendens contradictoria Pelagiano dogmati, qualia
 præter illud *Apophtegma Ambrosianum*, in quo adeò triumphat Augusti-
 nus: DEUS, QVOS DIGNATUR, VOCAT: ET, QVEM VULT, RE-
 LIGIOSUM FACIT, sunt illa: *Usque adeò ubique cooperari Dominum*
voluntatibus humanis, ut non saltem sine DOMINO nemo quicquam possit
perficere: sed nec incipere: ipsam pœnitentiam, ipsam dilectionem, etiam
quoad gradus ad beneficium gratiæ pertinere: postquam Petrus lapsus est
qui dixit: etsi alii scandalizati fuerint, ego non scandalizabor, & Da-
vid, qui dixerat: Ego dixi in meâ abundantia: non movebor in æter-
num, suam sibi jactantiam proficitur obfuisse, dicens: Avertisti faciem
tuam, & factus sum conturbatus, neminem alium jure posse de se presu-
mere. Vid. Aug. l. 1. d. gratiæ Christi contra Pelag. & Celest. c. 44. 45.
 46. Et nihilominus Augustinus Ambrosium, etiam ubi Catholica
 omnia scripsit, autoritati Scripturæ Canonice nequaquam comparan-
 dum agnoscit. Tanta præ Patrum Catholicorum Scriptis, etiam ubi
 hæc non errant, Scripturarum Propheticarum & Apostolicarum ma-
 jestas est, & celestis ac independens autoritas, ut ad illas velut unam &
 celestem regulam examinandum sit, quicquid habetur in Patrum Scri-
 ptis sive dogmatum, sive explicationum, & tunc demum admitten-
 dum, si reperiatur illis consonum: si minùs, respuendum: cujus alibi
 Epist. 19. ad Hieronymum Confessor Augustinus: Ego, inquit, fateor
Charitati tue: solis eis Scripturarum libris, qui jam Canonici appellantur,
didici hunc timorem & honoremq; deferre, ut nullum eorum Autorem scribendo
aliquit, errasse firmissimè credam. Ac si aliquid in his offendo literis, quod
videatur contrarium veritati, nihil aliud, quam vel mendosum esse Codicem
vel Interpretem non assecutum esse, quod dictum est, vel me minimè intellexisse
ambigam. Alios autem ita lego, ut quamlibet sanctitate doctrinaq; præ-
 polleant, non idèò verum putem, quia ipsi ita senserunt: sed quia mihi vel per
 illos autores Canonicos, vel probabili ratione, quod à vero non abhorreat,
 persuadere potuerunt. Nec te, mi Frater (HIERONYMUM alloquitur)
 sentire aliquid aliter existimo, prorsus, inquam, non te arbitror, sic legi tuo,

4 DE AUTORITATE SCRIPTURÆ CANONICÆ

libros velle, tanquam Prophetarum vel Apostolorum, de quorum Scriptis, quod OMNI ERRORE CAREANT, DUBITARE NEFARIUM EST. Absit hoc à piâ humilitate, & veraci de temetipso præsumptione. Imò verò SANCTAM SCRIPTURAM IN SUMMO ET CELESTI AUTORITATIS CULMINE COLLOCATAM DE VERITATE EJUS SECURUS LEGAM. Manichæi plurima divinarum Scripturarum, quibus nefarius eorum error clarissimâ sententiarum perspicuitate convincitur, quia in alium sensum detorquere non possunt, falsa esse contendunt, imò tamen, ut falsitatem eandem non Apostolis scribentibus tribuant: sed nescio quibus Codicum Corruptioribus: quod tamen, quia nec pluribus, nec antiquioribus exemplaribus, nec præcedentis lingvæ autoritate (unde Latini libri interpretati sunt) probare aliquando potuerunt, notissimâ omnibus veritate superati confusiq; discunt. Tantus sc. Scripturarum diviniſſimarum præ Consensu Antiquitatis triumphus est, ut nec ipse furor hæreticus ausu Scripturis impugnare falsitatem: quod jam ante Augustinum agnovit Ignatius Epist. ad Philadelphienſ. Audi, inquit, quosdam dicentes: si non invenero Evangelium in antiquis, non credam. Talibus autem EGO dico: MIHI ANTIQVITAS JESUS CHRISTUS EST, CUI NON OBEDIRE MANIFESTUS ET IRREMISSIBILIS INTERITUS EST. DURUM EST CHRISTO NON CREDERE: DURUM, APOSTOLORUM PRÆDICATIONEM SPERNERE.

III.

Prout ergo, si quid suæ consonans hæresi in Ambrosio Pelagius invenisset, Augustino, sine obligatione Ambrosii, ad Prophetarum & Apostolorum Scripta, de quibus SOLIS, quod OMNI ERRORE careant, dubitare nefarium judicavit, provocare facile fuisset: ita, postquam usque adeo nihil invenit in Ambrosio minutius excusso, suo consanguineum dogmati, ut potius ex Ambrosio plagas insignes patiatur Pelagius, jucundum fuit Augustino, posse Pelagio iptum Ambrosium, ad quem provocaverat, opponere, & ab illo ipso, qui supra laudaverat Ambrosium, quod ejus fidem & purissimum in Scripturis sensum, ne inimicus quidem reprehendere fuerit ausus, postulare, ut in dogmate de Adjutorio gratiæ id crederet, quod professus erat Ambrosius, ipsasq; Scripturas (in quibus id clarissimè definitum, etiam ante advocatos in Consilium Patres Catholicos, extra pertinax judicium si fuisset, Pelagius intelligere potuisset) intelligeret saltem juxta purissimum illum, quem concesserat

ET PATRUM CATHOLICORUM.

cesserat Ambrosio, in *Scripturis sensum*. Primum ad id votum Augustino fuit, ut Pelagius, quid de *Adjutorio gratiae* sit credendum, in *ipsis Scripturis sanctis*, MAXIME CANONICIS, adverteret atque agnosceret, quod & in illis advertere potuerit, & debuerit, quippe in quibus clarissime illud propositum Augustinus agnovit: Coeterum, quia, quod in illis contueri poterat, propter *καλυπτὰ* s. praedictum illius velamentum non contuebatur aperte: sed Scripturas secundum sensum haeticum legebat & detorquebat, proinde votum Augustino secundum fuit, quod his verbis exprimit: *Utinam ergo saltem in Catholicorum Virorum Scriptis, à quibus eas recte intellectas esse non dubitant, quid sit de Adjutorio gratiae divina sentiendum, non negligenter attenderent, nec sua sententiae amore nimis praeferrent.* Et paulo post c. 45. *Audiat iste tantum Virum docentem, imitetur credentem, CUIUS FIDEM DOCTRINAMQUE LAUDAVIT.* Audiat humiliter, imitetur fideliter, non de se pertinaciter presumat, ne pereat. *Quid in eo Pelago vult mergi PELAGIUS, unde per Petrum liberatus est PETRUS?* Pari sc. lege hic ex Ambrosio disputat Augustinus contra Pelagium & Celestium: quā alibi contra Cresconium Donatianum (illud enim nominis magis quam Donatista placuit) opponentem pro sua secta auctoritatem Cypriani, ex ipso Cypriano disputationem legitimat: *Vos, inquit, qui Scripta Cypriani nobis tanquam firmamenta Canonica Veritatis opponitis, quicquid de Cypriano contra Vos proferre potuerimus, necesse est credatis, & iustum est, ut victi taceatis, ac vos aliquando ab errore perniciosissima dissensionis ad unitatem Catholicam convertatis.* Vid. Aug. l. 2. cont. Crescon. c. 1. & c. 32.

IV.

Equidem quod Haeretici pro defendenda sua haeresi ad Patres Catholicos saepe provocant, per id non magis hactenus periculum Patribus, quā ipsis Scripturis inde, quod Haeretici ex Scripturis sua dogmata conantur probare: sed revera ex his non probant. Dum conantur probare, idem illis obvenit (etiam ubi non experiuntur, & ipsa sua caecitate vel impunitate puniuntur) quod de perduellibus Messiae Prophetas Isaias eloquitur c. 45. 23. *Adusque illum (MESSIAM qui iurat fore ut sibi flectatur omne genu, & juret omnis lingua) venient quidem: sed ita ut pudeant omnes qui exardescunt in illum.* Veniant ad eodem sacrum litterarum fontes etiam Haeretici: sed quia non, prout venit ad fontem serpens, qui limpidas bibiturus aquas, veneno prius in spelao

6 DE AUTORITATE SCRIPTURÆ CANONICÆ

posito, purus abit ad fontem purum (ὁ φέρων τὸ ἰὼν ἡγάγετο πρὸς τὴν
 ὕδωρ πῦλον καὶ ὕδωρ πῦλον) quia nec serium studium adhibent ad
 discendas sacras literas, nec supplicat DOMINO, ut veniat Agnus de tribu
 Iuda, & ipse accipiens librum signatum dignetur aperire (verba sunt Orig.
 in Exod. hom. XII.) quin potius ipsi indocti, & instabiles detorqueant
 Scripturas suo ipsorum exitio, & prout illi Viri perfidiosissimi, profanant
 rem sanctam vim inferendo Legi 2. Pet. 3, 16. Zephan. 3, 4. ita veniunt ut
 pudeant, & confundantur in portâ, etiam tunc vel maxime ad Engad-
 ner. hæretici, ubi se causâ cecidisse nolunt videri.

V.

Cœterum alia ratio Patrum etiam verè Catholicorum, ex quibus,
 velut & circa dogmata quædam, & circa sensus Scripturarum alicubi,
 et si circa Schisma vel hæresin hallucinantibus, nec pari cum Scripturis,
 inerrabilitatis Privilegio gaudentibus, non saltem hæreticus conatur
 probare: sed & aliquando reverà probat. Erraverat olim in Anaba-
 ptismo promiscuo venientium de hæresi ad Ecclesiam (nec enim de quodam
 Anabaptismo e. c. Cataphrygum, Samosatensianorum, quorundam
 Arianorum, prout nec hodiè quorundam Photinianorum, non in no-
 men Patris & Filij & Spiritus Sancti baptizantium, non in no-
 men Patris & Filij & Spiritus Sancti baptizantium, dubium fuit ullum,
 Catholicis horum anabaptismum velut justum & legitimum, conce-
 dentibus. vid. Canon. Apost. 47. & 67. Concil. Nicen. Can. 19. Are-
 latens. Concil. Can. 8 Alelatens. II. Can. 16. & 17. Laodicensem Can.
 8. de Cataphrygis ad Ecclesiam venientibus, & in primis Concilium
 VI. generale c. 95. ubi illud; De Paulianistis constitutio ab Ecclesiâ Ca-
 tholicâ facta est, ut omnino rebaptizentur) sanctus Martyr Cyprianus:
 ipsum de baptismo penes solos Catholicos, non autem hæreticos errorem
 ex Scripturis sanè minus rectè intellectis probare conatus, illis in pri-
 mis de UNO Ecclesiæ BAPTISMATE Eph. 4, 5. Joh. 3, 5. Act. 10, 47.
 de HORTO CONCLUSO & FONTE SIGNATO Cant. 4, 12. de
 ARCA NOË 1. Pet. 3, 20. Imò vehementer causam egit Cyprianus
 indicto etiam Concilio Africano s. Carthaginensi, in quo & primus
 Episcoporum Cyprianus sententiam dixit: sc. Hæreticos ad Ecclesiam
 venientes Ecclesiâ baptismo baptizari, & sanctificari oportere, & rogatis
 concordibus Coepiscoporum (neque enim Episcopum Episcoporum
 illa ætas agnovit) suffragiis, his verbis subscripsit: Meam sententiam
 plenissimè

plenissime expressit Epistola quæ ad Jubajanum Collegam nostrum scripta est: hereticos secundum Evangelicam & Apostolicam contestationem adversarios Christi, & AntiChristos appellatos, quando ad Ecclesiam venerint, unico Ecclesie baptismo baptizandos esse, ut possint fieri de Adversariis Amici & de AntiChristis Christiani. Vid. ibid. iudicia Episcoporum, & Epist. II. Cypriani ad Stephanum Papam Tom. I. Concil. Cyprianum sine Schismate (vid. Aug. 15. de Bapt. cont. Donat. c. 25.) errantem cum suo Concilio Carthaginensi, velut Autorem suæ sententiæ allegabant Donatistæ schismatici, imò Hæretici: & illius autoritate se rebaptizare jactabant. Magnum quidem discrimen inter Cyprianum, & utrumque Donatum. Ille, Defensor Catholice Unitatis & Pacis, qui, etsi irritatus in Stephanum Rom. Episcop. quædam effudit, quæ periculum perniciose dissensionis habuerunt, in unitate tamen cum eis manere voluit, qui diversum sentirent, ita, etsi commotus, fraternè tamen indignatus, ut vicerit Pax Christi in cordibus eorum, & intali disceptatione nullum inter eos malum schismatis fuerit exortum: Hic, Autor divisionis, rupit Unitatem, & protestante licet Cresconio unam religionem, Ecclesiâ exivit. Ille, non nisi ab hæreticis extra Ecclesiam baptizatos rebaptizavit: Hic etiam à Catholicis & intra Ecclesiam impuris baptizatos, iterum exussavit & rebaptizavit. Unde illud Petiliani: Conscientia sanctè dantis attenditur quæ abluat accipientis. Ille Martyr, sine dubio post mortem cum Christo: Hic cum Diabolo. Allegabant tamen, & ad Cyprianum meliori fide, quam ad Ambrosium Pelagius, provocabat Cresconius, non conatus saltem probare: sed & probans suum Anabaptismum, si Cypriani iudicio acquiescendum fuerit.

VI.

Cæterum quid hic Cresconio Donatiano reponit magnus AUGUSTINUS: Ego, inquit, Epistola ejus (Cypriani ad Jubajanum) autoritate non teneor, quia literas Cypriani non ut Canonicas habeo: sed eas ex Canonicis considero, & quod in eis divinarum Scripturarum autoritati congruit, cum laude ejus accipio: quod autem non congruit, cum pace ejus respuo. Pergit Augustinus: Si ea quæ commemorasti, à Cypriano scripta, de aliquo Apostolorum vel Prophetarum Canonico recitares, quid omninò contradicerem non haberem. Nunc verò, quoniam CANONICUM non est, quod recitas, eâ libertate, ad quam nos vocavit Dominus, ejus Viri, cujus laudem consequi non valeo, cujus multiu literis mea Scripta non compare, cujus ingenium diligo,

DE AUTORITATE SCRIPTURÆ CANONICÆ

diligo, cuius ore delector, cuius charitatem miror, cuius martyrium veneror, hoc quod aliter sapuit, non accipio. Non accipio, inquam, quod de baptizandis hæreticis & Schismaticis beatus Cyprianus sensit, quia hoc Ecclesia non accipit, pro quâ beatus Cyprianus Sanguinem fudit. Quia ergo dogma Cypriani non de Apostolorum vel Prophetarum canonico procedebat, & ex Canonicis consideratum, divinarum Scripturarum auctoritati non congruebat: sed & Ecclesia illa, pro quâ Sanguinem fudit Cyprianus, illud non accipiebat, tutissimè AUGUSTINUS in illo perseveravit, quod erat consensum Scripturis, & non contrarium aliis Patribus Catholicis, ipsiq; praxi Ecclesiæ universalis, unde adversus Cresconium pergit: Relinque Scripta Cypriani & ea ipsa legalia documenta, quibus eum dici esse usum, commemora. Si ea non demonstravero nostram causam nihil adjuvare, viciisti. Quapropter ita hoc Cypriani non accipio, quamvis incomparabiliter inferior Cypriano, sicut illud Apostoli Petri, quod gentes judaizare cogebat, nec accipio, nec facio, quamvis inferior incomparabiliter Petro. Ita Aug. l. 2. cont. Crescon. c. 32. Qvin, non saltem causam Cypriani Scripturæ locis à Cypriano adductis non juvari probat: sed & ex Scripturis oppugnat, & ex his consuetudinem Ecclesiæ de non rebaptizando vindicat.

VII.

Syllogismus adeò Augustini in Cyprianum fuit hæcenus talis: Quodcumq; dogma auctoritatis Scripturarum congruit, illud velut Catholicum est admittendum, & quod ei contrarium, cum pace Auctoris est respuendum. Non Cypriani, de rebaptizandis: sed Ecclesiæ, de non rebaptizandis dogma est tale. E. dogma Ecclesiæ admittendum: oppositum ei cum pace Cypriani respuendum. Et hujus quidem Syllogismi assumptionem negaverit Cyprianus: nequaquam autem Propositionem l. præmissarum priorem, in quâ pulcherrimè sibi consonantem Cyprianum agnovit Augustinus l. 5. contra Donatistas c. 26. Quod, inquit, Cyprianus nos admonet, UT AD FONTEM RECURRAMUS i. e. ad APOSTOLORUM TRADITIONEM, ET INDE CANALEM IN NOSTRA TEMPORA DIRIGAMUS, optimum est, & sine dubitatione faciendum. Colligere autem ex superioribus licet: si (1) Scripturæ in summo illo & celesti auctoritatis CULMINE sunt collocatæ, ita ut Lector de veritate illarum undequaque securus esse possit, & ne ipse quidem

ET PATRUM CATHOLICORUM.

9

quidem nefarius hæreticorum error falsitatem illarum Autoribus impu-
tare auit. Si (2) corruptionem codicibus sacris imputantes, sive
etiam ad SCRIPTURAS pro hæresi suâ provocantes, *notissimâ omnibus
veritate superati CONFUSIQUE DISCEDUNT.* Si (3) Patres, etiam
ubi non errant, inerrabiles haut sunt, s. tales, *de quorum Scriptis, quod
OMNI ERRORE CAREANT, dubitare nefarium sit.* Si (4) Scri-
ptæ Patrum ex Canonici consideranda, & tunc demum admittenda, ubi
his loquuntur consonantia, extra talem autem consonantiam, liberè
respuenda. Si (5) aliquando variè, & modo probabili quidem: sed mi-
nus excusso, & ab ipsis corrigendo loquuntur Patres. Si (6) aliquando
expresse defendunt erronea. Si (7) hæretici ad ipsorum Patrum Ca-
tholicorum Scripta provocant, & aliquando ex his non saltem pro-
bare conantur: sed & probant. Si (8) armis Patrum non indigent ad
bonam causam Catholici, potentioribus Apostolicis armati: nec
(propter exceptionem & provocationem ad arma Scripturarum, quæ
sufficiant ad inferendam hæresi plagam letalem) illis tenentur Catho-
lici: quin potius, ubi contra Catholicos ab Hæreticis usurpantur, Hæ-
retici. Si (9) in Scripturis, nefarius hæreticorum error, etiam ante ad-
vocatos in Consilium Patres, *clarissimâ sententiarum perspicuitate con-
vincitur.* Si denique (10) dantur multa obscura Patrum & involuti-
us edita, quæ pro ipsâ sui obscuritate capere possint novi Dogmatistæ, & inde
sui hæresibus veterum Patrum patrocinium obtendere. Si Patres extra re-
spectum ad hæreses, quas vel non præviderunt, vel extinctas jam, non amplius
timuerunt, securius & indistinctè sæpè sunt locuti. Si in S. Patrum tracta-
tibus reperiuntur sæpè sententia tam dubia, tam scrupulosa, & quæ sibi invi-
cem videntur contraria, ut non saltem, qui intentione contemnendi congre-
gant illas, materiam in eis inveniant errandi: sed &, qui exinde astruere ve-
lunt fidem Catholicam, non facile se queant inde expedire (quæ Confessio
est Sinnichii in Goliath. c. 43.) postulatum sanè fuerit impudens &
prodigiosum: præter Scripturas, aliam regulam dogmatum credendorum
& agendorum, ipsorumq; Scripturæ sensum agnoscendam, poscere, &
Scripturas velut ambiguas, obscuras, Clavi traditionis, velut evidentiori &
luculentiori, ipsisq; adeo Patribus Catholicis velut traditionis illius
& sensus Scripturarum celestibus Notariis vel Archivariis submittere.
Neque postulatum illud admiserit unquam vel Augustinus, vel in Con-
silio suo optimo Cyprianus, jubens reverti ad fontem.

B

VIII. Mi.

Mirum autem, per quod Consilium Cypriani nos Papissimum, quoad *Canonem Tridentinum de Traditionibus* vehementer oppugnamus, & quidem ita, ut non potuerint non ipsorum Pontificiorum Eximii *Causam & Consilium* hoc Cypriani pariter habere, sed & Anabaptismum Cypriani praxi *Consilii* imputare, per illud, contra Nos autoritatem Traditionum Canoni præsumere conatos quosdam Dd. Pontificios, & cum in *Gulielmo Lindano*, ad Consilium hoc Cypriani exclamante: *Auditis saluberrimam non scriptæ traditionis autoritatem!* graviter jam olim notasset M. Chemnitius in *Exam. Concil. Trid. de 1. gen. trad.* Lindanum sceleratè præterire, quod in eadem Epistolâ extat, Pontificios sine candore imò fraudulentè citare & trahere antiquitatis testimonia, pro stabiliendis suis commentitiis traditionibus, ad quas detorqueant, quicquid siue in Scripturis siue Patribus inveniant subicula traditionis: non defuturam justæ indignationi honestam Orationem, si Pontificiorum illud artificium liberet suis depingere coloribus, cujus nunc sibi satis sit extremas lineas monstrasse, eadem ex Cypriano armaturâ instructum paribusq; dolis atq; arte Pelasgâ non processisse saltem nuper *Sinnichium Theologum Lovaniensem*: sed & exinde præsumere ausum efficacissimum & compendiosum pro curandâ Germaniâ heresi laborante remedium, ad quod, in edito *Goliathismo c. 19.* propositum, ipse compendiarie curationis Autor & Admirator exclamat c. 20. *Ecce quid Confessionistis suggesturus fuiss. si per me remedium suo morbo curando, & Germanico dissidio terminando assignari petuissent!* Ne tamen spei de se videretur immodicus, addit: *Remedium illud à Patribus: se tantum indicem.* Admittimus remedium, velut optimum, & sine dubitatione faciendum. Atque utinam, per illud ex Cypriano remedium curaturus Germaniam, non processisset ad Germaniæ curam, nisi seipso prius per illud Cypriani Consilium pulchrè curato, ipsoq; Cypriano vel rectè intellecto, vel non contra

tra

tra conscientiam applicato, ne jure sibi acclamari vetus illud exaudire cogeretur: *ΤΑΙ ΠΕ ΤΕΡΕΝΟΝ ΟΥΚ ΕΝΙΝ* i.e. MEDICE CURA TE IPSUM! Luc. 4, 23. Sed juvat videre, an remedium illud in sensu Sinnichii sit à Patribus, & ille candidus Index?

IX.

Disputatum inter Stephanum Episcopum Romanum, & Africanos Episcopos, inprimis Cyprianum, de Baptismo, an ille penes solos Catholicos, an etiam penes quosdam Hæreticos? Fuit causa Stephani melior causâ Cypriani. Erravit hic in Anabaptismo promiscuo: erravit eundem ex Scripturis probare conando, & contrarium s. dogma de non rebaptizando, sed simpliciter admitiendo per solam *ΧΕΡΕΣΠΟΙΝ*, ex Scripturis probari non posse, statuendo. Sed non erravit in propositione, quæ talis fuit: *Omnis Evangelica & Apostolica traditio querenda est in Evangelis, Actibus Apostolicis, aut Epistolis, & ex his omnes consuetudines & traditiones non scriptæ sunt assumenda vel examinanda, & proinde, quæcunque traditio vel consuetudo ex his libris N. T. non probatur, non obligat.* Cœterum de Causa Cypriani jam non agitur: sed de Consilio, unde Confessionistis Germaniæ Medicamentum paravit Sinnichius. Scripserat Stephanus contra sententiam Cypriani, de Hæreticorum baptismo, de quo scripto quærenti Pompejo Epist. 74. respondit Cyprianus, & Augustini iudicio, irritatus in Stephanum, quodam effudit, commotus, fraternè tamen, indignatus, imputans Stephano, quod hæreticorum causam contra Christianos & Ecclesiam Dei asserere conetur, quod scripserit superba, ad rem non pertinentia, sibi ipsis contraria, quod imperitè, improvidè. Mirum, non objecisse aliquem pro Stephano sanctiore longè Pontificulis propiorum temporum Episcopo Romano Zelotam, addito etiam *πατριάρχῃ*, id, quod ille pro Caiphâ Zelota Joh. 18. v. 22. *Siccine respondes summo Sacerdoti!* Cœterum apparet inde, infallibilitatem illam Cathedræ Romanæ, propter quam & denuntiata hæresin ac Atheismum Jesuitarum Valerianus Magnus extremæ unctioni proximus ex Carce-

re Viennensi causam dicere nuper est iussus, non magis tunc agnitam à Cypriano: quàm ante paucos annos occasione belli Jansenistarum & bullæ Innoc. X. à Mechliniensi Archiepiscopo.

X.

Inter STEPHANUM adeò & CYPRIANUM, occasione dogmatis de *Anabaptismo*, itum ad quæstionem de *Traditione*. Objecerat Stephanus: Nihil innovetur, nisi id quod traditum est. Respondit Cyprianus: Unde ista traditio? Utrumne de Dominicâ & Evangelicâ auctoritate descendens? an de Apostolorum mandatis atque Epistolis veniens? Ea enim facienda esse, quæ scripta sunt, Deus testatur ad Jesum Nave dicens: non recedet liber legis ex ore tuo. Si ergò aut EVANGELIO præcipitur, aut in Apostolorum EPISTOLIS VEL ACTIBUS continetur, uti à quacunque heresi venientes non baptizentur: sed tantum manus illis imponantur in penitentiam, observetur divina hæc & sancta traditio. Ita pro unâ Regulâ scriptâ Confessor Cyprianus, non aliam agnoscit traditionem Apostolicam, quàm, quæ continetur in Scripturis Apostolicis, ad quam traditionem, vult examinari omnes reliquas sive Consuetudines, sive Traditiones, & tantum habere Valoris, quantum habent cum illis Consonantiæ. Sed audiat amplius Confessor Cyprianus ex Epistolâ ad Pompejum n. 74. Ita ille: Consuetudo sive VERITATE venustus erroris est. Propter quod relicto errore sequamur VERITATEM, quam nobis in EVANGELIO Christus ostendens, dicit: EGO SUM VERITAS. Consilium insigne, quod utinam admitterent Pontificii adeò de CONSVETUDINE clamosi. Neque projicit Cyprianus omnem Consuetudinem: sed præfert illi Veritatem, & quidem illam quæ est in Scripturis Evangelicis, sine quâ si sit, ipsa Consuetudo non nisi inveteratus error sit, clamante DOMINO JESU, non: EGO SUM CONSVETUDO: sed: EGO SUM VERITAS. Sed juvat cœtera quoq; Cypriani audire, an in illis quicquam sit pro Lindanis vel Sinnibus Germaniam per Canonem Traditionum

onum curaturis? In Compendio (pergit ille) & apud religiosas & simplices mentes & errores deponere & invenire ac eruere veritatem. Nam si ad **DIVINÆ** traditionis **CAPUT ET ORIGINEM** revertamur, cesset error humanus, & Sacramentorum cœlestium ratione perspectâ, quicquid sub caligine ac nube tenebrarum obscurum latebat, in lucem veritatis aperitur. Ita Cyprianus. Compendium adeò deponendi errorem, & inveniendi veritatem, Cypriani iudicio, fuerit reverti ad divine traditionis **CAPUT ET ORIGINEM** s. prout supra loquebatur, Dominicam & Evangelicam auctoritatem, quæ Evangelio, Apostolorum Epistolis & Actibus continetur, ex quo fonte s. Capite si descendat traditio, omninò illam pro divinâ & sanctâ habendam ac observandam. Nec aliud voluisse Cyprianum in Consilio de pergendo ad fontem, quod immediatè subjicit, ex collatione superiorum & sequentium verborum Cypriani constat: si inquit, canalis aquam ducens, qui prius copiose & largiter profluebat, subito deficiat, nonne **AD FONTEM** pergitur, ut illius defectionis ratio noscatur? acrumne arescentibus venis in Capite unda sicca verit? an verò integra inde & pleno itinere decurrens in medio itinere destituerit? Ut si vitio bibuli aut interrupti Canalis effectum esset, quò minus aqua continua perseveranter ac jugiter flueret, rescto ac confirmato Canali, ad usum atque ad potum civitatis, collecta aqua eadem ubertate ac integritate repræsentetur, quâ de fonte proficiscitur. Quod & nunc facere oportet Dei Sacerdotes præcepta divina servantes, ut, si in aliquo nutaverit & vacillaverit Veritas, ad Originem Dominicam & Evangelicam & Traditionem revertamur Apostolicam.

XI.

Ex integro hoc Cypriani consilio constat: pro Traditionibus s. Consuetudinibus non scriptis pugnavisse Stephanum, pro Traditionibus Apostolicis ex fonte Scripturarum deductis ipsisq; adeò Originibus scriptis Evangelicis, in consilio, non sine gloriâ militavisse Cyprianum: facere & non ignorasse quidem hunc, Canalem Traditionis pro Stephano & Romanis: cœterum, hunc ipsum Canalem agno-

vísse velut interruptum & bibulum, & ad usum atque potum Civitatis Dei, ex ipso fonte reficiendum ac reparandum, ac, licet non ritè id fecerit quod habebat consilium, facere tamen conatum esse, & qui Stephano pro traditionibus militanti origines verarum traditionum Evangelicas & Apostolicas scriptas opposuerat, ex his quoque dogma controversum tunc, aestimari & definiri, ipsamque consuetudinem R. Ecclesiae censi voluisse: quam si, prout ipse in aureo consilio prae scripserat, rectè in ipso Capite s. FONTE, velut Apostolicis Scripturis consonantem observasset, & post hanc consonantiam, Canalem inde in sua tempora deductum in Eccles. veteri Romanâ, de non rebaptizando, agnovisset, jam pulcherrimo consilio satisfecisset, nec rebaptizaturus promiscuè fuisset. Coeterum in applicatione sanctissimi consilii sanctus Martyr succubuit, dum, quod rectè, & ex Scripturis probandum iudicavit, & inde probare quoque laboravit (nec enim adeò immemor sui fuit Cyprianus, ut alius fuerit in consilio, alius in exemplo) non bonâ satis inde fide probavit. XII.

Neque verò, quod ex Scripturis non agnovit non rebaptizandos, probat necessitatem recurrèndi ad Canalem traditionis, ita ut nisi extra hunc fuisset, agnoscere potuerit, quod non agnovit, & agnoscere ex solis Scripturis usque adeò non potuerit Cyprianus, ut contrarium potius inde prae sumferit. At sane & agnoscere id inde potuit, & agnovit Augustinus: quoniam ex solis etiam Scripturis de controversiâ illius Anabaptismi, & jure non rebaptizandi satis superque pronuntiavit. Licet enim, si de facto quærat, & exemplo imitabili, concesserit Augustinus: Apostolos nihil in hoc casu diseritè præcepisse, consuetudinem tamen illam, quam universa semper tenuerit Ecclesia, & quæ ab Apostolorum traditione exordium sumfisse rectè credatur, Cypriano oppositam esse: de jure tamen ipso, si quærat, & à priori, utique & Anabaptismum Cypriani meliori fide solis Scripturarum armis oppugnavit,

vit, & Thesiſi Catholicam de non rebaptizandis, paribus armis strenuè propugnavit. Ex Scripturis evincit Auguſtinus dependentiam & efficaciam Sacramenti ſacramentalis non à miniſtrantis dignitate: ſed ab inſtitutionis, & Servatoris inſtituentis Virtute. Urget locum 1. Cor. 3, ſ. 6. 7. *Et, Chriſtus, inquit, ſemper juſtificat impium, ſemper eſt origo regeneratorum, & caput Eccleſiæ, ſive à fideli, ſive à perfido diſpenſatore Sacramentum baptiſmi quovisqve percipiat.* Urget abſurdum conſequens incertiſſitudinis: quia ſc. incerta eſt conſcientia abluentis, foret ſemper incerta mundatio accipientis. At unusquisqve baptizatus certus eſſe debet de ſuo baptiſmo. *Sapè, inquit, ignora mihi eſt humana conſcientia: ſed certus ſum de Dei miſericordiâ.* vid. Aug. l. 1. cont. lit. Petil. c. 5. & 6. & l. 2, c. 3. Concludit inde contra Cyprianum, & per Cyprianum contra Donatiſtas: ſuppoſitis eſſentialibus baptiſmi, non rebaptizandos ſive baptizatos ab Hæreticis foris, ſive à malignis & invidiſ domesticis. *Quin, ſi rebaptizandi baptizati ab hæreticis foris, rebaptizandos, etiam baptizatos ab impuris, & ab hæreticis latentibus intus.* Sed non hi, quod concedebat Cyprianus: E. nec illi: Subjungit ſuperioribus hæc clariffima: *Contra Mandatum DOMINI eſſe, quod venientes ab hæreticis, ſi jam illic baptiſmum Chriſti acceperunt, baptizantur, SCRIPTURARUM S. teſtimoniis oſtenditur: neque id ſolum: ſed & multos Pſeudo-Chriſtianos habere baptiſmum communem cum Sanctis.* Vid. Aug. l. 5. de bapt. cont. Donatiſtas. Urget exemplum Judæ efficaciter baptizantis Joh. 4, 2. Urget locum ex Act. 17, 23. unde concludit: *Prout extra Eccleſiam eſt, & colitur Deus (etiam ignorantèr) ita etiam extra Eccleſiam habetur unus baptiſmus (etſi non ſalubritèr illum accipit Hæreticus)* Urget analogiam circumciſionis & baptiſmi ex Coloff. c. 2, n. 12. & exemplum ex Samaritano facti Proſelyti, qui apud Samaritanos circumciſus, non denuò juſtè circumcidebatur apud Judæos. Urget univerſalem ſententiam Apoſtoli: *Quosqve in Chriſtum baptizati eſtis* (ſine diſcretionè miniſtrantis)

tis) *Christum induistis* (et si non omnes usque ad vitæ sanctificationem, tamen omnes usque ad Sacramenti perceptionem) Urget dictum Servatoris: *Qui semel lotus est, non opus habet ampliori lotione Joh. 13, 10.* Item: *Hæreticus non suo baptismo baptizatur. Etsi ius baptizandi non habuit, tamen Christi est, quod dedit, & ille Christi est, qui accepit.* Vid. idem l. 3. cont. lit. Petil. l. 1. cont. Crescon. Gram. c. 29. 31. l. 5. de Bapt. cont. Donat. c. 24. 25. Atque ita, legitimated juxta consilium superius Cypriani, dogmate de non rebaptizando, pulcherrimè jam subjicit l. 5. de Bapt. cont. Donat. decantatam consuetudinem universæ Ecclesiæ jam inde à temporibus Apostolorum: & tamen hanc consuetudinem quoque unversæ Ecclesiæ resolvit in Scripturas Canonicas. Quamvis, inquit, hujus rei si facti certè de Scripturis non proferatur exemplum, earundem tamen Scripturarum etiam in hac re à nobis tenetur Veritas, cum id facimus, quod universæ placuit Ecclesiæ, quam ipsarum Scripturarum commendat autoritas, ut, quoniam sancta Scriptura fallere non potest, quisquis falli incuit hujus obscuritate quæstionis, eandem Ecclesiam de illâ consulat, quam sine ullâ ambiguitate S. Scriptura demonstrat. Scilicet, de facto si quærat, putavit Augustinus, non tam ex Scripturis: quàm Traditione Catholicâ s. illo, quod ubique, quod semper observatum fuit, agendum esse, & huic ipsi traditioni robur à Scripturis commendantibus Ecclesiæ universalis auctoritatem accedere, & vel debere ipsos, qui sub Cypriani nomine militant, pro Anabaptismo ex Scripturis exemplum talis de hæresi venientis & rebaptizati proferre, vel, si id non possint, nec à nobis exemplum talis simpliciter admissi postulare: sed ad minimum parem quoad hoc punctum causam agnoscere. Profer, inquit, aliquem de Scripturis Canonicis, quarum nobis est communis autoritas, ab hæreticis venientem denuò baptizatum: & paulò post: Ab hæreticis venientem probate in Scripturis Canonicis denuò baptizatum. Proinde, quia nec vos proferre potestis rebaptizatum, nec nos ita susceptum, quantum ad hanc rem attinet, par nobis causa est.

Negare

Negare tamen haut licet, etiam hic *pro Catholicis* argumentum dari posse ex Scripturis. Quis dubitet baptizatos etiam foris à *Pseudoapostolis*? At hi erant hæretici revelati 2. Cor. II. v. 3. 4. 13. 14. 15. 18. 19. Nec tamen illi ab Apostolis sunt rebaptizati. Quin illo ipso, quod *non memorantur*, ullibi venientes ab hæreticis rebaptizari, intelliguntur sine *novo baptismo simpliciter admissi*, postquam constat ex Testimonio divino etiam *negative* firmiter licitum argumentari. Nec poterant memorari, qui non sunt rebaptizati: fuissent autem memorandi, si rebaptizati. *Concludimus*: Error Cypriani probare conati per Scripturas Anabaptismum, non imputandus est consilio Cypriani superius explicato, nec per illum sive huic periculum, sive intelligentiæ hujus de Scripturis præjudicium. Non erravisse Cyprianum in Consilio, quin hoc ipsum esse *optimum, sine dubitatione faciendum, remedium efficacissimum* post Augustinum rectè *Lindanus & Sinnichius* agnoverunt: consilium autem illud non à Scripturis ad *Clavim traditionis* avocasse: sed ad ipsum *Caput & originem verarum traditionum*, in Scripturis dandam revocasse, ex collatione Disputationum *Stephani & Cypriani*, ex clarissimis Consilii Cypriani verbis, adeò constat, ut per evidentiam nimiam nec probare, nec sine delirii notâ negare liceat. Idq; ex ipsis Pontificiis agnoverint *Pamelius & Tannerus*. *Optimum* ergò, ad illas origines Evangelicas s. Scripturas cuncta revocare, & inde *Canalem* sive deducere, sive deductum vitiatumq; reficere vel redinstaurare. Neque alia intentio Cypriani: etsi defecit in pulcherrimi Consilii executione, quam tamen, ne Scripturis imputaretur, quod ex his non satis bonâ fide Cyprianus deducit, meliore praxi correxit magnus Augustinus, rectius Cypriano intelligens, in *ipso fonte* fundatum dogma *de non rebaptizando*, nec adeò à parte Stephani reficiendum *Canalem*, qui non defecerat: sed à parte Cypriani, qui quia in fonte erraverat, non poterat non errare quoque in *Canali*.

Admittit ergò consilium Cypriani satis jam revelatum magnus Augustinus, imò cum Cypriano recurrit ad fontem s. *Apostolicam traditionem*. An autem ad *traditionem non scriptam* s. nullis Scripturis Prophetis & Apostolicis contentam, pari tamen *pietatis & reverentiæ affectu suscipiendam*? Hoc verò ipsa sententiarum Cypriani & Augustini comparatio loco allegato clarissimè confutabit. Videamus, ad quem recurrant fontem. Urget Cyprianus traditionem Apostolicam de uno Deo, uno Christo, unâ spe, unâ fide, unâ Ecclesiâ & uno baptismo Ephes. 4, 5. Admittit Augustinus fontem, & inde deducit contra dogma Cypriani canalem. Si temporibus Apostolorum potuerunt esse, quibus erat unum baptisma, nec tamen spes una. E. nunc quoque fieri potest, ut habeant unum baptisma, qui non Ecclesiam unam. Sed. E. Minorem probat ex 1. cor. 1, 13, c. 15, 12. 32. 34. Obiicit Cyprianus tria inseparabilia, Ecclesiam, Spiritum, Baptisma. Respondet Augustinus per instantiam variorum non habentium Spiritum, & tamen verum Baptisma. Obiicit Cyprianus: Hæresis Christi Sponsa non est. E. Non potest generare Filios Dei. Respondet Augustinus: E. Nec turba illa malorum intus constituta potest, quia nec ipsa Christi Sponsa est. E. aut non omnes baptizati filii sunt Dei, aut potest etiam non Sponsa generare Filios Dei. Recurrit ad fontem Cyprianus allegans pro suo dogmate illa ex Cantico cap. 4, 12. præconia, de Horto concluso, fonte signato, puteo aquæ vivæ. Recurrit ad eundem Augustinus: Hoc, inquit, intelligere non audeo, nisi in sanctis & iustis. Unde infert Augustinus: Si propterea non habent baptismum qui sunt foris s. extra Ecclesiam (baptizati ab hæreticis) E. nec indigni, qui sunt intus e. c. avari, ebrioli, invidi: vel si hi possunt cum iustis habere baptismum communem, cum quibus tamen non habent communem charitatem (quod concessit Cyprianus) E. & illi. Urget ex eodem Cantico c. 2, 2. & concludit: Titulos illos competere Ecclesiæ in qvan-

in quantum est *litum*, s. resp. *justorum & sanctorum predestinatorum* soli Deo notorum. Allegat ad Rom. 2, 29. Pl. 45, 14. 2. Tim. 2. v. 19. non resp. *multitudinis spinarum sive occultis sive apertis separationibus forinsecus adjacentium*. Ponit ibidem Augustinus 3. classes illorum, ex quibus constat ille *Hortus conclusus*, & ita inter has distribuit *Munera divinitus concessa*, ut quædam sint propria, sc. *insatigabilis charitas & vita æterna*: quædam communia, sicut omnia cætera, in quibus sunt etiam *saer-sancta mysteria*. Objecerat Cyprianus *Arcam Noë*, probaturus baptismum non esse nisi illorum, qui sunt intra arcam s. *Ecclesiam*, ex 1. Pet. 3. v. 20. 21. Recurrit ad eundem fontem Augustinus, & exinde deducit Canalem contra *Anabaptismum ab hæreticis baptizatorum*, vel certè ostendit, Cyprianum conatum saltem ex hoc loco probare: sed non probavisse. Opponit Cypriano homines in unitate Catholica baptizatos, qui seculo solis verbis, non factis renunciant, qui sancto baptismo male utentes, cum videantur esse intus, usque ad finem vitæ in flagitiosis & perditis moribus perseverant, in quibus non est conscientie bonæ interrogatio. Si isti pertinent ad hujus arcae mysterium & salvi fiunt per aquam. E. nec excludendi ab arcae unitate, qui cum eo baptismo, quod in hæresi acceperunt, simpliciter admittuntur in Ecclesiam. Opponit hic Cypriano responsum, quod in Epist. ad Jubajanum dederat de his, qui in præteritum de hæresi ad Ecclesiam venientes sine baptismo sint admissi (vid. 1, 2. cont. Crescon. c. 33. & 1. 5. de B. cont. Don. c. 28.) & infert: Si non per aquam, quomodo in arcâ? Si non in arcâ, quomodo in Ecclesiâ? Si autem in Ecclesiâ, utique in arcâ: & si in arcâ, utique per aquam. Potest ergo fieri, ut quidam foris baptizati, per Dei præscientiam verius intus baptizati deputentur, quia illis eis aqua incipit prodesse ad salutem (Nec enim aliter dici possunt salvi facti, in arcâ, nisi per aquam) & rursus, quidam qui videbantur intus baptizati, per eandem præscientiam Dei foris baptizati verius deputentur. Certè manifestum est id quod dicitur in Ecclesiâ

intus & foris, in corde, non in corpore cogitandum, quandoquidem omnes qui corde sunt intus in arcæ unitate, per eandem aquam salvi fiunt, per quam omnes qui corde sunt foris, siue etiam corpore foris sint, siue non sint, tanquam unitatis adversarii moriuntur. Sicut ergo non alia: sed eadem aqua in arcâ posuit salvos fecit, & extra arcam posuit interemisse: sic non alio: sed eodem baptismo, & boni Catholici salvi fiunt, & mali Catholici, vel hæretici pereunt. Intelligent jam, quantum existimo, etiam corde tardiores: baptismum Christi nullâ perveritate hominis, siue dantis, siue accipientis posse violari. Ita l. 5. de Bapt. cont. Don. à c. 26. ad fin. & l. 6. c. 1. Augustinus de consilio Cypriani pulcherrimo, quod quomodo non pro traditionibus vel clavi traditionis velut regulâ dogmatum & sensuum Scripturæ Papisticæ: sed pro solâ maiestate & autoritate Scripturarum pronunciet, singula superioris collationis Cypriani & Augustini, clamant.

XIV.

Apparet ex superiori collatione Augustini, quâ fide Jesuitæ collocutores Ratisbonenses inter exempla articulorum, qui credantur ex traditione velut regulâ Scripturæ collateralis, & æquè necessariâ, qualia 1. Dogma de Sacramento foemellarum purgandarum à peccato originis in V. T. 2. De remedio purgandorum masculorum ante 8. diem mortuorum. 3. Justificatione gentium in V. T. 4. De Existentiâ & discretionem librorum Canoniorum à Pseudocanonis. 5. Perpetuâ Mariæ Virginitate. 6. Die Paschali Dominico. 7. Pædobaptismo. 8. Tempore revelandi AntiChristi, collocaverint Dogma de baptizatis abs hæreticis non rebaptizandis, ad quæ cum responsio facilis, sc. ad 1. & 2. Sacramentum circumcisionis fuisse masculinum, octavo die circumscriptum, & adeo non saltem non obligasse foemellas, & masculos intra septendium mortuos: sed & non fuisse aliud pro talibus infantibus visibile Sacramentum: ad 6. & 8. committi ignorance Elenchi, cum quæstio inter nos & Pontificios non sit, de Cæmoniis adiaphoris, vel ritibus, vel circumstantiis quibuslibet, sed de articulis fidei seu dogmatibus ad salu-

tem ne-

tem necessariis: cœtera omnia solis etiam Scripturis clarissimè
 sive per expressam litteram, sive per evidentem faciliemq; consequentiam
 decidi, Tannerus tamen pro exemplo præsentis Cyprianum in-
 primis objecit, qui non solum ex Scripturis, sepositâ traditione Ecclesiæ
 evidenter colligere non potuerit, quod baptizati ab hæreticis sine rebap-
 tizandi: sed & sepositâ & repudiatâ traditione Ecclesiæ contrarium col-
 legerit, post quem adeò tantæ doctrinæ, quantæ sanctitatis
 Martyrem, nemo tale dogma ex solis Scripturis evidenter
 deducere præsumserit, quod nec ipse fuerit ausus Augustinus.
 Mira sanè illatio: AUGUSTINUS in questione de Anabaptismo
 Cyprianus etiam praxin Ecclesiæ Catholicæ opposuit. E. ex solis Scriptu-
 ris dogma de non rebaptizando probare non potuit. Sed nec
 agnoverit magnus Augustinus vim consequentiæ Jesuiticæ
 à negatione cognitionis Cypriani ad negationem universalem cognoscibili-
 tatis, sc. Cyprianus, ex solis Scripturis, non cognovit non rebaptizandos. E.
 nec Cyprianus, nec Augustinus, nec quisquam alius ex solis Scrip-
 turis illud unquam cognoscere vel potuit, vel poterit, & si quis tale
 quid præsumserit, arrogantia crimen sustinebit. Non agno-
 verit arrogantem se Augustinus, in questione de Jure Anabapti-
 smi (alia enim ratio quæstionis de facto) baptizatorum ab hæreticis
 substantiam baptismi non convellentibus, ex Scripturis solis
 per tot argumenta pronuncians, & confirmato jam ex Scrip-
 turis dogmati pulcherrimè consonantem praxin Ecclesiæ
 catholicæ subordinans (ita tamen, ut hæc ipsa praxis in argu-
 mento juris à posteriori legitimetur ex Scripturis). Quin illud
 ipsum dogma de Sacramento integralitèr independente à
 dignitate sive dantis, sive accipientis ex ipsis Scripturis Ro-
 man. 3, 3. Matth. 23, 2. Exod. 4, 24. 25. & probare facile est,
 & probavit Augustinus, ac Augustini argumento de
 sequelâ dubitationis vel incertitudinis, Hunnius, per quod in Collo-
 quio Ratisbonensi, publicatus est Syncretismus Papisico-
 Donatisticus sc. ad baptismum requiri intentionem baptizantis, de quâ

cum nemo certi quicquam statuere possit, proinde nemini certò & evidenter ac infallibiliter constare posse, an verè sit baptizatus, nec ne; posse tamen illud scire moralitèr: & cum huic morali, non certæ, non infallibili scientiæ, à nostris oppositum esset: N. Christianum dubitare debere de Dei promissione. E. debere etiam certò & infallibiliter scire, ac credere se baptizatum: qvin. **CHRISTIANUM** debere infallibiliter certum esse se fore salvum. E. etiam debere infallibiliter credere se baptizatum, tandemq; repetitū ab Hunnio argumentum Heilbrunneri: Scriptura vult ut de sui baptismi veritate & efficacità quisq; sit certus evidenter. E. baptismi veritas & efficacità non dependet à fide baptizantis, & porrò E. ex Scriptura probatur baptizatos ab hæreticis, (essentialia baptismi tenentibus) verè & efficaciter esset baptizatos, nec adeò rebaptizandos, additumq; quod propius ad scopum, exemplum Zipporæ infidelis, circumcisionis tamen Sacramentum verè, & ita ut coram Deo rata esset, peragentis, Tannerus per vana respondendi simulacra, & desperata verborum inanium, & circulatorum absurdissimorum portenta: 1. *Posse aliquem esse certum de veritate & efficacità sui baptismi, quantum est ex parte baptismi, non verò posse certum esse de suo baptismo quantum ad defectum baptizantis: quia nemo potest evidenter scire se efficaciter baptizatum esse, nisi certus sit de intentione baptizantis.* 2. *A circumcissione ad Baptismum, & adeò ab infideli circumcidente ad hæreticum baptizantem non valere consequentiam* (quam tamen jam supra agnovit Augustinus, ex Coloss. 2, 11.) se causâ cecidisse, toti orbi publicavit: & instanti Hunnio præter illud: quater auditum, **NEGO CONSEQUENTIAM**, nil reponere potuit, ut meritò ad protocolum notari poposcerit Hunnius: quod **JESUITA** nihil ad argumentum responderit, nec respondere potuerit, & Jesuitæ propriâ suo ordini impudentiâ proclamanti: **ITA PLANE DILIGENTER NOTETUR**, iterum Hunnius responderit: **NON POTEST IN ÆTERNUM PROBARE.** Atque ita in hoc Colloquio, Scripturæ in argumento de Anabaptismo Cypriani Majesta-

Majestatem indivisibilem à Jesuitis divisam læsamq; vindicarunt vid. Sess. XII. à pag. 263. ad 269.

XV.

Sed & Theologici processus & temperamenti simul *ῥώσις* (quæ sine charitate inflat) & *ἀγάπη* (quæ conjuncta cum *ῥώσι* edificat) præbuit in collatione superiori de Cypriano, magnus Augustinus. In Cyprianum, etsi errantem, vix unquam commotius indignatus, perquisivit potius argumenta pro Cypriano sive excusando, sive, quoad duriora, ex mitioribus emolliendo, ut tantum Martyrem, cætera Catholicum, servaret Ecclesiæ, & eriperet Donatistis, quæ, quod in Epistolâ ad Iubajanum, ad quæstionem sibi motam: Quid ergo fiat de his, qui in præteritum de hæresi ad Ecclesiâ venientes sine baptismo admissi sunt? respondit Cyprianus: Potest Dominus misericordiâ suâ indulgentiam dare, & eos, qui ad Ecclesiâ simpliciter admissi, in Ecclesiâ dormierunt, ab Ecclesiæ suæ muneribus non separare. Addit Augustinus l. 2. contr. Cresc. cap. 23. Hæc consuetudo Ecclesiæ fuit ante Consilium Cypriani: hæc superari & auferri non potuit nec Consilio Cypriani. Laudat ibidem Cyprianum Augustinus, quod maximus fuerit æstimator Unitatis Corporis Christi, quod Ecclesiâ in Scripturis sanctis promissam, in universo mundo redditam dilexerit, tenuerit, commendaverit, quam perdit Schismatici vel hæretici velut à malis se discernere ac separare cupientes, seditionibus impiis reliquerint, quod, quoniam Zizania in Ecclesiâ viderit, propter illa de Ecclesiâ non recesserit: sed ut frumentum purum esset, tantummodo laboraverit. Hæc in Donatistas, omnesq; perditos Schismaticos & Hæreticos accuratè convenire, tam nemo negaverit, quàm negaverit Ecclesiis Augustanam confessionem professis tale crimen Apostasiæ vel Schismatis jure imputari. Utinam Cornelios & Stephanos tales habuissent Secula posteriora. Non abivisset in Schisma occidens ab oriente seculo X. vel XI. nec Occidens ab occidente seculo XVI. Non agnoverunt Augustæ Confessores Apostasi-

siam

fiam quādam suam sive ab Ecclesiā Catholicā, sive à Romanā, quā-
 reus hæc ex Scriptoribus est nota. Perseveramus adhuc in Catho-
 licā & veteri Romanā, nec agnoscimus hīc vel à corpore Solis a-
 vulsum radium, vel ab arbore ramum, vel à fonte præcisum rivum. Quin
 & in ipsā novissimā Romanā partem meliorem omnium de gratiā
 CHRISTI justificante & sanctificante, eādē fidei, confessionis, chari-
 tatis communione, etsi non alicubi sine stipulis, nobiscum com-
 municantium, & in simplicitate cordis Dominum quærentium, no-
 stram æstimamus: neq; in ullo articulo Symbolico ab Eccle-
 siā sive Catholicā sive veteri Romanā dissentimus. Non exivimus
 à Catholicis, imò ne quidem Ecclesiā Romanā posteriore quoad
 illa, quæ tenet adhuc Catholica: sed quoad illa, quæ illi, pro-
 ut pulcherrimo olim corpori adnata tubera, ipsaq; adeo cu-
 riā potius, quàm Ecclesiā Romanā. Exivimus, non ut Do-
 natistæ à Catholicis: sed ut Catholici ab Hæreticis, & pro-
 ut illi, quibus talis imperatur emigratio 2. Cor. 6, 17. 1. Tim.
 6. v. 5. 14. Hof. 4, 15. Exivit Curia novissimè in Lateranensi,
 & consumato Schismate in Tridentino, Conciliis veritate hor-
 rendis anathematismis abjuratā, damnatāq;. Quid opus
 erat ad humiles initio Elenchos venialium illarum & ve-
 nialium tesserarum ipsis Pontificiorum generosioribus inte-
 stabiliū, ita in pauperculum Augustinianum, ordinis sui te-
 nacem, frustra habitā, quæ ad Concilium: sed liberum &
 Christianum, indicente Cæsare vel ipso etiam Pontificē, in-
 terposita erat, appellatione, favire Leones per anathema-
 rum fulmina? Fuerint Zizania per Lutherum seminata, prout
 olim per Cyprianum: non propter Paleas & Zizania abeun-
 dum erat in Schisma. Scissa jam olim foret Ecclesia, si in
 pares Pontifices incidisset ætas Cypriani, in quales ætas Lutheri.
 Vehementèr aliquando in Cornelium & Stephanum Romanum in-
 vectus est errans Cyprianus. Errorem non correxit. Africanam
 Synodum Romanis opposuit, & tamen nec ab Ecclesiā exivisse est
 habitus,

habitus, nec ullâ severiore censurâ separatus. Lutherus, in causâ notoriè bona, in ipsis statim initiis, Zelota adhuc Pontificius, nec propter Paleas & Zizania ingentia, quorum partem cernebat in Ecclesiâ Pontificiâ, de hac errante recessurus, propter indulgentiarum ipsarumq; animarum *sedissimas* & tribulares nundinas in aneæ frontis Institore Tecelio reprehensas, Hæreticus est proclamatus, &, antequam se ipse separaret ab Ecclesiâ Pontificiâ, separatus. Separatus deinceps ab hac, nequaquam autem à Catholicâ vel veteri Rom. Ecclesiâ: separatus à Zizaniis: sed non à frumento: separatus à vasis dedecoris: sed non à magnâ dōmo.

XVI.

Atque utinam facerent Pontificii, quod svadet Consilium Cypriani. Utinam qui *Consuetudines & Traditiones* suas nobis objiciunt, dispicerent, unde istæ traditiones? Utrumne de Dominicâ & Evangelicâ autoritate descendentes, & de Apostolorum mandatis atque Epistolis venientes! Utinam dicerent, quod Cyprianus: *Ea tantum facienda sunt, quæ scripta sunt!* Utinam non haberent pro divinâ & sanctâ traditione, nisi quod aut Evangelio precipitur, aut in Apostolorum Epistolis vel Actibus continetur, & his demum legitimatis, dicerent id quod Cyprianus: *Divina hæc & sancta traditio OBSERVETUR!* Utinam agnoscerent, quod habet Cyprianus: *Consuetudinem sine veritate vetustatem erroris esse!* Utinam relicto errore sequeretur veritatem, ostendente illam in Evangeliiis Christo, qui clamat: *EGO SUM VERITAS!* Utinam revertentur ad divinæ traditionis caput & originem s. Dominicam & Evangelicam autoritatem, ipsasq; adeo Scripturas, ad quas solas, si Dominicam velimus traditionem servare, semper redeundum est, monente Cypr. vid. etiam Ep. ad Cæcil. Sic jam cessaret error humanus! Deficiente Canali largiiter antea profluente, causa defectus, iudicio Cypriani, vel in fonte, vel in medio itinere, & si non in fonte, D certè

certè in itinere. *Pergendum ergò ad fontem, ut ibi defecionis ratio noscatur, & si non in ipso capite venis arescentibus siccaverit unda: sed integra inde & pleno alveo decurrens in medio itinere destiterit, agnoscatur CANALIS VITIATUS, INTERRUPTUS, BIBULUS, & REFICIATUR AC CONFIRMETUR* ad deducendam pari ubertate ac integritate aquam in civitatem, quæ de fonte proficiscitur. Non vult Cyprianus, ad ipsum Canalem (traditionis nos) reverti: sed ad *ipsum fontem*, sive, prout addit statim, ad Originem Dominicam & Evangelicam, & TRADITIONEM APOSTOLICAM. Quin agnoscit clarissimè: *vitiari posse, interrumpi posse, bibulum fieri posse Canalem*, qui sit *reficiendus*, ut tales deducat aquas, quales de fonte proficiscuntur. Sic Stephano opponenti *Canalem Traditionis*, Cyprianus opponit *Canalem illum traditionis bibulum, & vitiosum*, & id probaturus postulat, ut secum PERGAT AD FONTEM s. ad Originem Evangelicam, & inde consulat, annon ille Canalis Romanus *vitio bibulus factus*, limpidis, quas de fonte deduxerat, aquis, admixtas acceperit in itinere minùs puras, sc. *dogma de non rebaptizando*, & ex illo fonte reficeret Canalem, ut inde surgat actus nostri ratio, unde & Ordo surrexit, & Origo. Hoc, si, prout persuasit, & facere voluit, perfecisset Cyprianus, nec in exercitio consilii defecisset, jam non rebaptizasset. Defecit copiosus, integer & sincerus influxus aquæ viventis in Ecclesiam Romano-Papisticam, etsi non propter misturas illas impuras agnita statim defectio, imò nec consumata statim. Damnum sanè non in *fonte*, (qui, licet *Turbidum* hunc proclamant ejusdem Depositarii Romani, propriam hinc turpitudinem allegantes, *purus* influit in *civitatem Dei*) sed in medio itinere s. in *ipso Canali*, qui *bibulus*, cum limpidis illis, quas de fonte traxit, turbidas aquas magis magisq; intermixtas excepit & deduxit in Ecclesiam Romanam. *Refectus* superiori seculo *confirmatusq; Canalis* est,

est, ut jam per illum eadem *ubertate atque integritate* in nostras Ecclesias deducantur aquæ, quæ de fonte proficiuntur. Et hoc fine REVERSI SUMUS AD FONTEM, & poposcimus, ut ad eundem nobiscum reverterentur Pontificii, ad ipsam sc. Originem Dominicam & Evangelicam, & agnitâ ratione defectionis in *Canali, reficerent hunc ad sincerum potum Civitatis Dei.* Agnoverunt, si pergendum sit ad fontem, A QVAM, sibi, ut dicitur, HÆSURAM. Poscimus etiam nunc, ut id faciant, quod nos facere jubent. Ut amplectantur Cypriani Methodum, & ad *ipsam revolvant veritatem*, sine quâ consuetudo vetustas erroris est, aut ex illo fonte legitiment Articulos & Canones Tridentinos, aut retractatis illis Canonibus, & Anathematismis Tridentinis *novum emittant decretum*, Scripturis, & inde profluenti Traditioni Apostolicæ ipsiq; primitivæ Ecclesiæ consonum. Et sic inter nos & illos nullum erit Schisma, nulla hæresis.

XVII.

Postquam ergo in Cypriano nihil pro *Canali traditionis Papistico*, vel necessario ad illum recursu (cum nullam agnoscat Canalis auctoritatem Cyprianus, præter illam, quam legitimare potest de fonte, usque adeo ut ex hoc reparandus ipse Canalis sit, ubi factus bibulus) Sinnichius obtinuit, videndum, num ipso Cypriano magis in hoc argumento patrocinetur Pontificiis Magnus Basilii Cappadox Archiepiscopus? Affirmat Sinnichius in Gol. c. 20. allegata ex Basil. M. I. de Spiritu S. c. 27. sententiâ in speciem plausibili, & Tridentinæ pari. *Dogmatum, inquit, & præconiorum, quæ servantur in Ecclesiâ, quædam, habentur ex doctrinâ scriptâ: quædam ex Apostolorum traditione nobis tradita in mysterio (oculio) quorum utraqve parem vim habent ad pietatem: nec his quicquam contradicet vel tenuiter expertus quæ sint jura ecclesiastica* (ἡ θεοῦ ἐκκλησιαστικῶν ἐμπειρῶν) Nam si consuetudines quæ scripto prodite hant sunt, tanquam hant multum habentes momenti, conemur rejicere, imprudentes gravissimum Evangelio detrimentum inferemus, & ipsam fidei predicationem ad nudum nomen contrahemus. Videtur omnino magnificum hoc traditionum Encomium vehementer patrocinari

causæ Pontificiorum, & ipsas traditiones non scriptas in pari cum Scripturis celestis autoritatis culmine collocare, usque adeò, ut & transcendentibus illas hyperbolas *de traditionibus non scriptis*, quòd eandem vim habeant ad pietatem cum illis, quæ in Scripturis instituta vel mandata sunt, & sine illis ipsa fidei prædicatio ad nudum nomen contrahatur cum ipsa fide manifestè pugnare, & nullo modo consistere vel defendi posse (in applicatione scilicet universali & scopo Papistarum) non immerito judicaverit Magnus Chemnitius, & totum illud caput in Basilio, ejusdem Chemnitii judicio non sine causâ, supposititium æstimaverit Erasmus. Cæterum juvat videre, annon ex ipso Basilio scopo, ex exemplorum qualitate, ex horum discretâ tractatione, ipsaq; adeò superioris sententiæ accommodatione & aliorum locorum Basilianorum collatione, liceat hic Basilium Syncretismo Pontificio & fidei præjudicio absolvere, publiceque ostendere, quàm veritas firmiter fundata, ne hoc quidem, si integrum s. non truncatum inspiciatur, reformideat Basilio testimonium.

XVIII.

Res autem non erit obscura, si non ex quadam *Basiliana Disputationis* particulâ: sed ex illâ totâ perspectâ pronuncietur, & (quod probè monuit Hilarius) intelligentiæ dictorum ex causis dicendi sumatur. De ipsâ divinitate S. Spiritus, & majestatis ac inseparabilis gloriæ æqualitate, Basilius tum positivè, tum elenchticè, contra Hæreticos, negantes illam glorificationis æqualitatem, confutatis etiam Hæreticorum objectionibus egerat à c. 9. ad 16. l. de SPIRITU S. Quin inde adusque c. 24. probato Dogmate s. *Articulo fidei de divinâ naturâ & gloriâ Personæ S. Spiritus*, eodemque defenso SCRIPTURARUM ARMIS (e. c. *Trisagio Sempbinorum Isaiano*, ex Act. c. 5, 3. 4. 1. Cor. 12, 3. 4. 5. 6. 28. c. 14, 25. Pl. 33, 6.) procedit ad Examen objectionis Hæreticorum. Qui fiat, quod Scriptum nunquam tradat Spiritum S. glorificari cum Patre & Filio: sed studiosè vitatâ Syllabâ, CUM, glorificari malit Patrem in Spiritu. Atque ad hoc mutato controversiæ statu, non de Articulo illo fidei jam legitimated ex Scripturis: sed de Formulâ glorificationis Ecclesiasticæ, succedit Disputatio, ad quam quid impulerit, notavit ipse Basilius in hujus libri Capite: Nuper, inquit, orante me apud populum, & utroque modo glorificationem absolvente sc. nunc: Gloria DEO ac PATRI PER FILIUM IN SPIRITU S. nunc: Gloria DEO

DEO ac PATRI cum FILIO & CUM SPIRITU S. alij quidam ex his qui tunc aderant, in nos irruerunt, dicentes, nos non modo peregrinis ac novis usos vocibus: verum etiam inter se pugnantibus. Poposcerat tunc Basilium Amphilocheus Iconij Episcopus, ut dilucidam aliquam de vi harum Syllabarum doctrinam evulgaret, quod prætiteretur Basilii in ipso statim exordio c. 2. notavit hæreticorum (Ætianorum) regulam: Ἡ ἀνόμοια καὶ τὸ ἄρρητον ὡς ἀνέκδοτον καὶ τὸ ἄρρητον ὡς ἀνέκδοτον i. e. Quæ dissimilis sunt prolationis, dissimilis etiam sunt nature, & contra: Quæ secundum naturam sunt dissimilia, dissimiliter proferuntur, cui regulæ supponebant hæretici exemplum 1. Cor. 8, 6. Contra illos adeò, qui ex discrepantiâ prolationis EX quo, PER quem, IN quo, argumentabantur ad discrepantiâ naturæ Patris, Filij & Spiritus S. ingressus est hanc Disputationem Basilii, ostendens in ipsis Scripturis, nec EX ita proprium Patri, ut non etiam Filio & Spiritui S. nec PER ita proprium FILIO, ut non etiam attribatur Deo Patri: Ecclesiam ergò præeunte Scripturâ de Filio & CUM & PER usurpare: & illam quidem particulam magis esse glorificantium, & in unigenito sempiternæ naturæ maiestatem ac dignitatis excellentiam contemplantium: hanc esse magis gratias agentium, habitâ sc. ratione Oeconomix illius nostræ reparationis, in quâ Deus Pater sibi mundum reconciliavit PER Christum, & ipse Filium unigenitum dedit, ac in mundum misit. vid. Basil. libro allegato c. 5. 6. 7. 8. Et hætenus de Filio. Inde de Spiritu S. eo, quo adusque c. 24. jam supra summarie delineavimus, ordine.

XIX.

Objecerant sc. Hæretici: Scripturam nunquam tradere: Spiritum S. glorificari cum Patre & Filio: sed Patrem & Filium IN Spiritu S. Imò istam Syllabam CUM nec necessariam esse, nec ab Apostolis, nec ab Ecclesiâ in formulis glorificandi veteribus probatam: sed novissime superinductam. Respondet Basilii I. formulam illam glorificandi Patrem & Filium CUM Spiritu S. non esse novam: sed antiquissimam traditionem, quam qui ab initio præscripserint posteriq. tradiderint, usu simul semper cum tempore progrediente, per longam consuetudinem Ecclesiâ irradicarint. Provocat ad ipsos Rusticanos, apud quos etiam nunc resideat ἡ ἀρχαῖος καὶ ἀκατακτάτος φωνὴ glorificandi Patrem & Filium CUM Sp. S. vid. c. 7. 10. Allegat quoq. Irenæum, Clementem Romanum, utrumque Dionysium, Eusebium

Palæstinum, Origenem, Gregorium Thaumaturgum, Firmilianum, Meletium, Africanum, Theogenem: sed & consensum Ecclesiarum orientis & occidentis, & formulam eucharistia lucernaria: & sic projicit calumniam illam novitatis, ostendens, quod non sit *καινότης* & *νέωτέρων ῥημάτων δημιουργία* i. e. novarum formularum Architectus, vid. c. 29. Talibus etiam non scriptis traditionibus inherere, arbitratur Basilius Apostolicum. Respondet autem II. Debere Hæreticos, qui totidem literis & syllabis sibi designari postulent illam glorificationis formulam, ex Scripturis, alteram illam exinde probare, sc. Apostolos suam *δοξαλογίαν* absolvisse per particulam IN: vel si hoc non possint, debere intermittere rigorem illum postulati *ῥάμμις*. Aliud esse formulæ illi particulas reperiri in Scripturis, ipsamq; adeo formulam *ἑσπασμένην* vel separatim: aliud, reperiri *συνημυρῶς* i. conjunctim, in tali sc. *τάξει* vel ordinatione vocum. Respondet III. In usu fidelium utramque obtinuisse formulam: prælatam tamen, propter Hæreticos i. *ὡς ὁ Ὀρτοδοξὸς τῶν κακοῦργων τὴν ἐκλήθειαν*, formulam glorificandi Patrem & Filium CUM Spiritu S. quæ cum VIM HABEAT SCRIPTURIS CONGRUENTEM, non facile carpi possit ab Adversariis. IV. Glorificationis illam formulam correspondere illi alteri, quæ per ET copulat S. S. cum Patre & Filio: non minus Nominum connexionem servari per præpositionem CUM, quàm per conjunctionem ET: nihil adeo inter illas esse differentia, per quod plus intelligatur per ET, quàm per CUM, nisi quod fingere possit *ψυχοδὸς* Grammaticaster. Et si nihil aliud in quaestione esset, sed tantum quaestio de Syllabis, aut hoc vel illo dictionis sono, inanem fore disputationem. Neq; enim Catholicos contradicere, si quis in glorificatione malit nomina personarum divinarum connectere per ET. Coeterum hæreticos citius linguas abjecturos, quàm præpositionem CUM recepturos, atque adeo dum *ἁπλοῦς* bellum hic movent Formulæ: CUM S. S. non agere tantum de Syllabâ: sed de rebus longè maximis sc. velle illos ita IN Spiritu S. dicendam gloriam Deo, ut non equaliter illa gloria dicatur ipsi Spiritui S. & propterea nolle admittere formulam Catholicam: Gloria P. & F. CUM Spiritu S. Præpositionem CUM & Personarum proprietatem, & operationis consortium, & sempiternam communionem Spiritus S. cum P. & F. lignanter exprimere, contrarias maxumè hæreses Arij & Sabellij destruere,

frueret, & adeo Myſterio glorificationis accommodatiorem Patribus viſam alterâ ſ. IN, quæ Prepoſitio juxta communem uſum deſignet relationem ad id in quo ſunt operantes. Addit tamen: ſibi non otium ad perſcrutandum minuta illa Syllabarum, Οὐ γὰρ ἐμοὶ χαλὴ τὰ ὡς τὸ ΚΥΜΑΕΩΝ ἐξερῶ-
 ζει. VI. Distingvendas eſſe appellationes Gratiz in relatione extrinſecâ Spiritus S. ad Creaturas ſ. Sanctos, ab appellationibus majestatis ſ. ſempiternæ conjunctionis & potentiz, in relatione intrinſecâ S. S. ad P. & F. Ibi Spiritui S. magis convenire INESSE: hîc COESSE. Prepoſitionem IN magis exprimere Dei ſocietatem Nobiscum: alteram autem ſ. CUM magis exprimere Communionem Spiritus cum DEO Per hanc, magis exprimi excellentiam Spiritus Sancti: per illam autem, Noſtram, quam ſc. per gratiam Spiritus S. habemus. Plus adeo dici per COESSE: quàm ſimpliciter INESSE. Illud eſſe illorum, quæ ſibi invicem inſeparabiliter adſunt: hoc illorum quæ verè inſunt, eſi aliquando decedere poſſunt, quomodo Calor COEST igni, à quo eſt inſeparabilis, & INEST Ferro, à quo eſt ſeparabilis. Sic VITA COEST ANIMÆ: quia Anima nunquam ſine Vitâ: at ſanitas INEST corpori, quia Corpus aliquando ſine ſanitate. Ubi ergo peculiaris, connaturalis, & inſeparabilis communio eſt, ſignificantiorẽ ſtatuit Baſilius vocem CUM, quæ inſeparabilis conſortij cogitationem ſuggerat intellectui. VII. Alio modo dici Joh. 4. 23. adorandum Deum, Patrem ſc. eſſe, IN SPIRITU S. & VERITATE (i. e. IPSO FILIO qui dicit: Ego ſum Veritas) Filium eſſe imaginem Dei ac Patris, in quo videatur Pater, prout ipſe Filius in SPIRITU S. tanquam in ſeipſo DOMINI divinitatem exprimente. Prout inſeparabile eſt Lumen ab Imagine, quæ videtur, quippe quod cauſa viſionis eſt: ita inſeparabilem Spiritum S. à Filio, ut nemo poſſit videre Filium, niſi IN Spiritu S. Per hujus adeo illuminationem videri Διὰ τοῦτο μὲν ſ. ſplendorem gloriæ Dei, & per hunc ſplendorem, qui eſt Character Perſonæ Patris, nos ſubvehi ad ipſam Deum Patrem, cujus ſc. Character & ἡ ἰσότης (Ὁμοιωσις) Filius eſt. Atque hunc ordinem vehementer facere concludit Baſilius pro inſeparabilitate Spiritus S. à Patre & Filio in glorificatione & adoratione. IIX. Falſum eſſe, Syllabam IN uſu Scripturæ Ἰδὼς & ὁποκλῆσαι τῶν, qſ. per ſortem appropriatam Perſonæ Spiritus S. cum æqvè Patri & Filio tribuatur in Scripturis: adeoq; IN non ſaltem non eſſe particulam deminuentem:

nuentem: sed etiam ad maximam Spiritus celsitudinem mentes erigentem; imò in usu Biblico alteri illi CUM sæpius æquipollentem. His præmissis, concludit IX. Licet talis formula glorificationis ἐν τῷ τῇ sc. πᾶσι vocum: Gloria Patri & Filio CUM Spiritu S. non legatur ullibi in Scripturis, propterea nihilominus illam mysteriis Scripturarum pulcherrimè consonantem, parem vim habere ad pietatem, nec nisi ἀπειροῦ ἢ ἱεροῦ ἐκκλησιαστικῶν sive illi contradicendum, sive ut non admittantur in usu Ecclesiastico, in elocutione mysteriorum, in formulis glorificandi, nisi quæ totidem literis reperiuntur in Scripturis, postulaturum. Talem enim gravissimum detrimentum Evangelio allaturum, & ipsam fidei predicationem ad nudum nomen contracturum, verba sunt Basilii, qui hac occasione post summam illam c. 25. & 26. procedit c. 27. ad Dissertationem superiorem magnificam de Traditione. Patet hactenus ex ipso SCOPO Basilii, quàm nihil hic pro CANALI Traditionum Pontificiarum, seu talium fidei dogmatum, quæ, cum nullo Scripturæ testimonio vel fundamento probari possint, ex solo & nudo traditionis titulo pari cum dogmatibus Scripturæ reverentiæ ac pietatis affectu suscipienda sint, qualia illa, quæ Symbolo Apostolico in Tridentino, velut humano capiti cervicem pictor equinam apposuit Pius IV. in Bullâ Tridentinâ.

XX.

Constabit idem magis etiam ex indiculo EXEMPLORUM, quæ per Canalem traditionis ad sua tempora deduxit magnus Basilius. Exemplum 1. ponit ipsam formulam glorificationis, ita tamen, ut & ex ipso fonte Scripturarum legitimet hanc copulam Spiritus S. cum Patre & Filio in δοξολογία & ita per Canalem traditionis deducat inde formulam glorificationis. Ponit, & rectè quidem, Basilius æquipollentiam harum 2. formularum: Gloria Patri, & Filio, & Spiritui S. item Gloria Patri & Filio cum Spiritu S. At illa fundatur in Scripturis s. formulâ baptizandi. E. & hæc. Et sic revertitur ad fontem s. Baptismi Catholici institutionem Matth. 28, 19. Glorificationis sc. formula sequitur formulam fidei s. professionis: hæc Baptismi. Prout ergò baptizamur æqualiter in nomine Patris, & Filij, & Spiritus S. ita & ad baptismum profitemur nos credere: & prout credimus: ita quoque glorificamus. Concludit: formulæ baptismi propius convenire formulam glorificandi per

per CUM quàm per IN: & licet daretur, illam non haberi ex *formula baptizandi*, tamen retinendam illam, velut non parum adjumenti ad *mysterium adferentem*, nec, ob unam dictiunculam CUM, à Majoribus traditam esse digladiandum. Apparet, quàm per hoc Exemplum Princeps Basilii, usque adeò nihil hic pro traditionibus Papisticis, ut potius per illud, ad solam *adv. Vius* & comparationem exempli cum Traditionibus Canalis & Canonis Tridentini, confundantur in portâ.

XXI.

Exemplum 2. Basilii ponit *Signum Crucis*, quo signentur qui crediderunt (vel speraverunt) in nomen Domini nostri JESU CHRISTI. Meminit ejusdem ritus Tertullianus l. de Coron. Militis. Ad omnem, inquit, progressum, atque promotum, ad omnem aditum & exitum, ad vestitum & calceatum, ad lavacra, ad mensas, ad lumina, ad cubilia, ad sedilia, quæcumque nos conversatio exercet, FRONTEM CRUCIS SIGNACULO TERIMUS: etsi non ad amplissimum illum signandi usum hic Basilii Magni respectus. Nihil attinet de Autoribus & originibus primis hujus antiquissimi ritus laborare. An præludiis quibusdam sanctioribus & mysticis Gen. 48, 14. Exod. 12, 7. 13. Ez. 9, 3. 6. Apoc. 7, 3. illum deduxerint? an sine illis, ex Evangelio Nicodemi Apocrypho, sub traditionis Apostolica titulo, processerit, & paulatim auctoritatem obtinuerit? (quod quidem visum M. Chemnitio in p. 1. Exam. Conc. Trid.) Concedimus facile, quod hic habet Basilii: τίς ὁ ἀπὸ γενάρχου & διδάσκαλος Quis expressa litera præscripsit talem ritum? Ipsum tamen mysterium, quod per hunc ritum significatum, tantum abest, ut non sit consentaneum Scripturis, ut potius in his clarissimè designetur: nec enim dubitandum, quin à Christi Professoribus, sive Apostolis, sive Apostolicis Viris, sive Patribus Catholicis, ritus ille, sive primò inductus, sive superstitionibus abstractis assumptus, & mysteriis summis adhibitus sit, ad designandum memoriale JESU crucifixi, & gloriationem Christianorum de patrimonio Crucifixi, præter quem nihil se scire professus est Apostolus. Conf. 1. ad Cor. 2, 2. Gal. 6, 14. Neque id dissimulat Basilii, ritum hunc velut signum asserens fidei vel spei in Nomen Domini nostri Jesu Christi. Hic ergò ritus, quia fundamentaliter consonat Scripturis, & designat mysterium in Scripturis clarissimè propositum (sive jam obtinuerit ætate Apostolorum, sive hæc posterior fuerit) à nobis quoque pari libertate, tum in Baptismo, tum extra hunc reti-

E

netur,

netur, quâ de re ex præscriptis à Luthero agendis Baptismalibus, & for-
mulis precum matutinarum & vespertinarum, ex judicio item Lutheri in
Catechismo majore (ubi commendat puerorum illud exercitium, ut
se se cruce vel precatiunculâ muniant audirâ re aliquâ terrificâ & hor-
ribili, dicentes: Custodiat nos Deus Pater! Auxiliare Domine JESU
CHRISTE! aut simile quippiam) publicè constat. Apparet iterum in
hoc ritu nihil pro Canali Tridentino. Utinam æquè consonarent my-
steriis Scripturæ, vel saltem non contrariarètur, traditiones Pontificiæ!

XXII.

Exemplum 3. Basiliius allegat Formulam Ἰννοχίου s. invoca-
tionis Eucharistica, scilicet in ipsâ elevatione, vel ostensione panis euchi-
ristici & calicis benedicti, & quæ plura, præter illa, quæ commemorant Apostoli,
in administratione Sacramenti eucharistici dicuntur. Scilicet agnoscit Ba-
siliius, quosdam ritus Sacramenti hujus, haberi ex Scripturis: quosdam
haberi ex traditione. Ecclesiam suo in Adiaphoris jure usam, Apostoli-
cis illis ritibus & verbis institutionis alios mysterio consentaneos ri-
tus, formulas, ante, in, & post actionem S. Cœnæ superaddidisse pro
ratione edificationis ordinis & decori: quorum exemplum, & illa formula
invocationis in illâ ostensione panis & vini benedicti, & illa ipsa ἀνοδείξις
s. ostensio. Monuit autem Chemnitius in Exam. Concil. Trident. tit.
de trad. Nulla verba peculiaria nunc habere, ne ipsos quidem Pontificios,
quando panis Eucharistia consecratus ostenditur, quem tamen, prout alios
quosdam ritus veteres, existimaverint ab Apostolis traditos, & gravitèr ad-
didit: Ecclesiam in hujusmodi traditionibus libertatem suam ipso facto decla-
ravit. Doctrinam sc. esse perpetuam: ritus verò pro circumstantiis mutari li-
berè posse. Sanè juxta Gregor. l. 7. Registr. Epist. 64. Mos Apostolorum
fuerit, ut ad solam Orationem Dominicam oblationis hostiam consecrarent:
nec alias ad Eucharistiam preces ab Apostolis usurpatis testis Hieronymus:
Conf. quoque Platin. in vit. Sixt. l. Rupert. de div. off. 2. c. 21. Valafr.
Sext. de reb. Eccles. c. 22. Durand. l. 4. c. 1. &c. Neque ergò traditio illa,
de certâ formulâ invocationis in ostensione, fuerit originis & antiquita-
tis Apostolicæ. Quicquid tamen id est, unde probabitur illius formulæ
cuncta non fuisse Scripturis consona? quomodo & nos in Eucharistiæ
facio usurpatus, & ipsi distributioni præmittimus æquè ac subiungi-
mus quosdam ritus utiles, hymnos item & formulas Eucharisticas, etsi
à nullo Apostolo præscriptas, tamen Scripturis & fidei consentaneas,
Graviter

EX SENTENTIA BASILII MAGNĪ.

35

Graviter autem Greg. M. loc. all. ad Syrac. Episc. discrimen ostendit harum formularum, à formula institutionis: *Valde, inquit, inconveniens est, ut precem, quam Scholasticus composuerit super oblationem, diceremus, & ipsam TRADITIONEM, quam Redemptor noster composuit super ejus Corpus & Sangvinem taceremus.* Notat idem: *Orationem Dominicam apud Græcos ab omni populo dici: apud Romanos à solo Sacerdote.* Nec ergo iterum per hoc Exemplum Basilii quicquam pro *Canali traditionis*, vel novâ illâ *Scripturis superducendâ fidei regulâ.*

XXIII.

Sequuntur in Basilio Ceremoniæ Baptismales, quas inter, præter jam supra allegatum CRUCIS SIGNUM, memoratur IV. *Consecratio aquæ Baptismatis.* V. *Consecratio olei unctionis.* VI. *Ipsam Chrisma.* VII. *Benedictio baptizati.* VIII. *Terna immersio.* IX. *Abrenuntiatio.* Addit Basilius: *ἀ πὸ τῆς ἐμπιέουσας ἐξ ἑστὸς ἀμύνης ἰστών πῶς αὐτῷ ἐνδὲς τὸ δίδακκαλίον θελαμύσουσιν ἐν χράμασιν* i. e. *Qua nec intueri fas est non initiatis (baptizatis) qui conveniebat horum doctrinam publicitus circumferri scripto?* Nihil iterum attinet de singulorum horum rituum originibus obscurioribus agere, & disquirere, an singuli sint antiquitatis Apostolicæ? Annon quidam processerint ex Scholâ Montani, quos tamen non nisi à superstitione Montani purgatos, mysteriis sive declarandis sive designandis adaptatos, puriore & sanctiore respectu doctrinarum in S. literis patefactarum, in Canalem traditionis Ecclesia vetus, salva indifferentiâ & ipsius mysterii eminentiâ, admisit, & prout liberè, Sacramenti exteriùs sive *decomndi*, sive *declamandi* causâ, admisit: ita pari libertate, pro ratione *circumstantiarum*, iterum sive *intermisit*, sive in alias Ceremonias *commutavit.* Agnovit Lombardus l. 4. dist. 3. Baptismum *Verbo & Elemento* absolvi: quæ adeò ubi adsint, licet ritus illi desint, non ideò minùs *verum esse & sanctum Sacramentum.* Nec dubium, quin abfuerint illi ritus in *baptismo Christi*, tum quem ipse à Johanne percepit, tum, quem per Discipulos (neque enim Christus suâ manu quenquam baptizavit) administravit. Consuetudo aliquot seculorum, & magna consensio populorum multis traditionibus nomen dedit *Apostolicarum*, circa quas tamen vel *abolendas* vel *immutandas*, Ecclesia vetus etiam particularis, imò & Romano-Papistica jus suum liberè ostendit. Quin, potuit etiam necessitas quædam persuadere quorundam abrogationem, ne vel onerosâ multitudine Ceremoniam

niam Baptismo formalem obscurarent, & Ecclesiam, ipsamq; religionem, quam paucissimis & manifestissimis celebrationum Sacramentis misericordia Dei liberam esse voluit, premerent, vel necessitatis, & paris cum ceremoniis formalibus Sacramento autoritatis præsumptione, vel adnatâ superstitione nocerent. Atque utinam de ipsâ doctrinâ inter nos & Pontificios prius consensus constitutus esset. Sic de vetustis talibus ritibus à superstitione purgatis facillima Concordiæ ratio iniri posset.

XXIV.

Insignis apud Tertullianum lib. de Coron. Milit. locus est de vetustis Baptismatis Ceremoniis. *Aquam, inquit, adituri, ibidem, sed & aliquantò prius in Ecclesiâ sub Antistitis manu contestamur, nos renuciare Diabolo, & Pompe, & Angelis ejus. Dehinc tẽrmergitamur, Non (ita quidam codices, etsi ex Gorgienfi collatione negativam expunxit Rhenanus) amplius aliquid respondentes, quàm Dominus in Evangelio determinavit. Inde suscepti lactis & mellis Concordiam prægustamus. Ex eâ die lavacro quotidiano per totam hebdomadam abstinemus. Tres in primis ritus baptismi, qui tunc frequentius erat Adultorum, è paganismo ad Christianam religionem confluentium, meminit Tertullianus 1. Renunciationem illam s. contestationem, quâ contestabantur se renuciare Diabolo. 2. Ternam mergitationem. 3. Prægustationem lactis & mellis, quod alibi l. i. adv. Marcionem stylo sibi peculiari Tertullianus: Infantare lactis & mellis societate. Abrenunciatio illa fiebat ad occidentem, ab ipso Catechumeno baptizando, qui, jubente Antistite, manus versus eandem regionem impingens, cor Satanam insufflabat, ac præterea abrenunciationem profitebatur, ipsaq; impulsione manuum obscuræ militiæ consortia renuebat & exufflabat, recte Hieron. & Interp. Dion. de Eccles. Hierarch. Meminit ejusdem abrenunciationis h. l. Basiliius pari usus vocabulo *ἀπομόρσος* quo Luc. c. 14. 33. Nec dubium, quin ad eandem Chrysostomi respectus hom. 40. in 1. Ep. ad Corinth. *Volo, inquit, μνησθῆναι* s. sacris baptismi initiatos recordari illorum verborum, quæ illos dicere jubent (ei. Μνησθῆναι) Antistites, illâ ipsâ vespere: sc. post mysticorum & terribilium verborum enunciationem in fine addimus, quando sumus baptizandi: Credo in resurrectionem mortuorum, & postquam hoc confessi sumus, tunc demittimur in fontem sacrorum illorum fluentorum (ἐς τὸν πηλὸν τῆς ἰσθμῶς τοῦ ἁγίου) Apparet, ritum illum abrenun-*

abrenunciationis non fuisse consuetudinem salus occidentis: sed & orientis: quem sequentium temporum Ecclesia, non in adulterum saltē baptismo retinuit: sed ad infantum etiam baptismum transferendo, necessariō alicubi immutavit, additis etiam, qui pro infante responderent, susceptoribus, quomodo & in agendis Baptismalibus præscriptis à M. Luthero legimus: Der Priester laß das Kind durch seine Vaten dem Teuffel absagen/und sprechen: N. Enesagestu dem Teuffel? Antw. Ja. und allen seinen Wercken? A. Ja. und allen seinem Wesen? Ja. Quia scil. abrenunciatio Satanae doctrinam in Scripturis traditam utiliter declarat, quia futurum Discipulum Jesu Christi decet ἀποδοῦναι τὰ κρυπτά & αἰχμῶν, i. renunciare latebris ignominiosis, vel ipsis obscuris & obscura militiae ignominii, imō & omnibus hujus seculi bonis, toti Mundo & Principi mundi. Conf. 2. Cor. 4, 2. Luc. 14, 33. 1. Joh. 2, 15. 16. 17. Quia exomologesis omnis, quæ in Adulto baptizando præsequitur, talem abrenunciationem concomitantem poscit, proinde & hunc ritum & similes merito, propter mysterium, quod pulchrè significant, amamus & retinemus.

XXV.

Eodem, quo abrenunciationem loco, habemus ritum trinae immersionis, qui & Usus continet & declarationem sermonis formalis Baptismatis, & principalissimi in hoc mysterio mysterii SS. Trinitatis. Neque dubitandum, quin ad illud, & mysterium triduanæ sepulture Rom 6, 2. 3. respectus fuerit & orientis & occidentis, in hoc olim ritu consonantis Expressè Tertull. lib. cont. Praxeam: Christus novissimè mandavit Discipulis, ut tingerent in Patrem, & Filium, & Spiritum, S. non in unum. Nam nec semel: sed ter, ad singula nomina, in personas singulas tingimur. Phrasi sc. Tertulliani, Baptismus intinctio dicitur, & intincti, qui baptizati, prout l. de poenit. An alius est intinctus Christus, alius Audientibus? Audientes optare intinctionem, non presumere decet. Juxta Tertull. igitur, illud Τρις Βαπτίζεσθαι (prout Basilius) fuerit vel formaliter, vel certè fundamentaliter εὐρυαφὸν. Et tamen Concil. Tolet. 4. Can. 5. decrevit pro simpla merfione, eidemq; supposuit mysterium unius mortis, unius resurrectionis Christi, unitatem Baptismi, Israelitarum in Mosen in transitu per mare rubrum & unitatem transitus per Jordanem in terram promissam: imō Leandro Hispalensi Episcopo scripsit Greg. lib. 1. reg. Ep. 41. simplam mer-

sionem trina mersioni preferendam, postquam Hæretici trinam mersionem usurpabant & juxta numeros mersionum divinitatem dividebant. Sed & prægustationi illi Lactis & Mellis (juxta Hieron. VINI) quàm splendidum in Scripturis quæsitum est fundamentum s. mysterium? Terra promissa fluens Lacte & Melle, signum terra nova, in qua collocamur per baptismum: Christus baptismo induendus, sub cujus lingvâ Mel & Lac, ipsa doctrina celestis sincerum lac, cibus Quasimodogenitorum, clarissimis Scripturis explicantur conf. Exod. 3, 17. 2. Pet. 3. v. 13. ad Hebr. c. 4, 3. 6. Gal. 3, 26. Cant. c. 4, 11. 1. Petri 2, 2. prout alterius, qui, teste Hieron. lib. adv. Lucifer. in occidentis Ecclesia obtinuit olim, ritus Vini & Lactis dati recens baptizatis ab Hieronymo allegatum fundamentum ex Scripturis Jesaiæ 55, 1. Et tamen jamdudum hi ritus, etsi superstructi fundamento scripto, in usu Ecclesiæ esse desierunt: æquè ac, quod meminit Tertull. l. de Cor. Mil. Ex eâ die (sc. intinctionis) lavacro cotidiano per totam hebdomada abstinemus. Obtinebant quippe, apud Christianos etiam veteres, sine ceremoniis gentilium, lavacrum quotidiana, quæ (prout alibi Tertull.) & calorem & sanguinem servarent: sed his, in reverentiam lavacri regenerationis abstinere recens baptizati per integram septimanam ante Baptismum.

XXVI.

Alibi tamen s. libro de resurrectione carnis plusculas quoque Ceremonias Tertullianus recitat sc. unctionem, signationem crucis, & manus impositionem. Meminit quoque Cyprianus unctionis baptizati, ut accepto Chrismate unctus Dei esse, & gratiam Christi in se habere possit l. 1. Ep. 2. sed & consecrationis aqua, quæ miscenda & sanctificanda prius sit à Sacerdote, ut possit peccata baptizandi abluere, unde pro Anabaptismo suo traxit argumentum: Quomodo aquam mundare & sanctificare potest, qui ipse immundus est? Apparet tamen, quò magis in rationario temporum datur ascendere, eò pauciores ritus sese insinuare, & paucissimos ætate Apostolicâ: pauciores etiam, quàm, quæ deinceps successerunt, tempora addiderunt, circa Baptismum ritus, ætate Tertulliani obtinuisse, Ecclesiâ alios substituente, & hos quoque deinceps pro libertate τῆς θεοµων ἐκκλησιαστικων sive abolente sive immutante. Nullam statim temporis Baptismalis mentionem facit Tertullianus, quod deinceps Paschali & Pentecostali, circumscriptum: ita ut infantes post Pascha

Paschanati, ad baptismum Pentecostalem, & nati post Pentecosten ad Paschalem festum diem reservarentur, & tunc unâ cum adultis Catechumenis baptizarentur, excepta suprema necessitate seu mortis articulo, cui lex ecclesiastica non præscribebat: unde illud Cypriani: l. 3. Ep. 17. Audientibus (ita sc. appellabantur Catechumeni) etiam, si qui fuerint periculo præventi, & in exitu constituti vigilantia vestra non desit: implorantibus divinam gratiam misericordia Domini non denegetur. Vid. etiam Chrysost. hom. 24. in Joh. & illud: ἀπερὸ δοκίμης τῆ πατρὸς ἐπελθόντος ἀμυνήτας ἐπιπύην ἀπλῶς. Sed & constabit inde, quæ ratio Symboli explicati Dominicâ Palmarum. Peculiaris sc. informatio erat Catechumenorum Baptismi jam Candidatorum s. prout appellabantur, Competentium: quibus per 40. dies proximos solenni Baptismali accuratiùs explicabatur Symbolum (ab ipsis deinceps unâ cum Oratione Dominicâ ad Baptismum, recitandum) & in illo veneranda Trinitatis mysterium. Testis Hieron. ep. ad Pammach. sed & Ambrosius de seipso Ep. 53. quod dimissis Catechumenis Symbolum Competentibus tradiderit. Solenniori tamen aliquâ ratione Symbolum explicabatur octavo die ante baptismum, quomodo in Concilio Gall. Agath. can. 9. Symbolum etiam placuit ab omnibus Ecclesiis una die, octavâ sc. ante diem Dominicæ resurrectionis publicè in Ecclesia Competentibus prædicari. Illud adeò factum Dom. Palmarum, qui ipse dictus est Pascha Competentium. Respicit adhanc informationem Chryf. hom. in Symb. ita alloquens Competentes: Vos genus electum, Vos grex novellus Dei, qui competitis à Rege Regum, & Domino Dominorum munus gratiæ, qui baptismum salutarem speratis vobis affuturum, audite Professionis vestra verba. In illâ informatione Competentium, etiam dogma de baptismo fuisse propositum, dubium nullum. Expressè August. l. ad Deo gratias de Catechiz. rudibus: Informandos etiam de Sacramentis e.c. de Baptismo quid significet: addit, post informationem, interrogandos an hæc credant, atque observare desiderent? quod cum responderint solennitèr, utique signandos esse, & Ecclesiæ more tractandos: licet de cætero, non saltem, notante supra Basilio, ab αἰνέσει Sacramentorum: sed & clariore mysteriorum horum propositione arcerentur: unde illud Chrysostomi in Ep. 1. ad Cor. c. 15. qui explicaturus quid sit: Baptismus ὑπερ τῆ νεκρῶν, protestatur, velle se quidem clarè loqui: sed non audere ob Catechumenos: qui difficiliorẽ sibi faciant explicationem: & cogant vel non clarè loqui, vel

illis

illis proponere infanda &c. βάλωμαι μὴ σαφῶς αὐτὸ εἰπεῖν. ὅς τινες
 δεῖ αὐτὸ ἀμυῆτως. Οὕτοι γὰρ δυσκολώτερον ἡμῖν ποιῶσι τινὲς ἐξη-
 γησιν ἀναγκάζοντες ἢ μὴ λέγειν σαφῶς ἢ εἰς αὐτὸς ἐκφέρειν τὰ δοτο-
 ρήσα. Explicat tandem baptismum illum ὑπὲρ τῶ νεκρῶν de Baptismo
 Catholico, in quo qui baptizantur, baptizantur q̄. pro mortuis s. mortui
 corporis, quam profitentur ad baptismum, resurrectione, quomodo &
 Isidorus ad Isid. Presbyt. l. i. ep. 221. explicuit: Βαπτίζομεθα ὑπὲρ τῶ νε-
 κρῶν ἢ φύσιν ζωόντων εἰς ἀφθαρσίαν αὐτὰ μετασπένδομεν π-
 σεύοντες. Sed hæc discutere nostri nunc non est instituti. Notamus
 autem tot ac tam autoratas (prout Tertull. appellat) observationes,
 atque utinam non cum parte meliore Scholæ Catheticæ, in de-
 suetudinem & oblivionem jamdudum abiisse, nec nisi λείψανα vel
 simulacra quædam veteris illius rationarii baptismatis, in Hymnis &
 Canticis veteris Ecclesiæ, in nominibus Dominica diei Quasimodogeniti, &
 Septimane in albis (Paschali sc. proximæ, & ab albis baptizatorum ve-
 stibus, signis libertatis & status celestis ita appellata) nunc superesse.

XXVII.

Testis est Maldonatus in c. 6. Joh. Augustini & Innocentij I. ex illo di-
 cto Servatoris Joh. 6, 53. sententiam fuisse, quæ etiam per 600. fere annos vi-
 guerit in Ecclesia: Eucharistiam Infantibus esse æquæ necessariam, ac Bapti-
 smi Sacramentum ex Joh. 3, 5. Notavit etiam Rhenanus annot. in Tert.
 ex antiquis ritualibus legem sequentem: Si Episcopus adest, statim con-
 firmari oportet, postea communicari. Episcopus præsens si non sit, antequam
 lactetur infans, aut aliquid gustaverit, communicet eum Sacerdos de Cor-
 pore & Sanguine Domini, ante missam etiam, si necessitas ingruit. Addit
 Rhenanus: Sed hoc postea mutatum est, non sine causa. Et suas consuetu-
 dines habuit Oriens, suas habuit & Occidens. Nam Cereemonie secundum
 Ecclesiarum & regionum diversitatem variant. Et paulò post: Probabile
 est, ipsos Apostolos & horum Successores Viros Apostolicos, ipsum in primis Jo-
 hannem Apostolum, qui diutissime Ephesi vixit, & hujus discipulum Polycar-
 pum, quem Irenæus senem juvenis vidit, quædam instituisse, quibus populi fides
 augetetur, & ipse incitaretur ad reverentiam & obedientiam, quæ postea per
 manus tradita ad nos usque devenerunt. Cæterum quæ illa sint in supe-
 rioribus exemplis haut facillè licet discernere. Notat idem ex Hie-
 ronymo: De Baptismatis fonte surgentes dicere solitos in prima statim Cor-
 poris

EX SENTENTIA BASILII MAGNI.

41

paris Dominici communione: Et dimitte nobis debita nostra: & ex Pontio Paulino & Fortunato: Baptizatos albam vestem induere solitos & cecivisse Hallelujah. Unde illud:

Alleluja novis balat ovile choris

Fulgentes animas vestis quoque candida signat

Et grege de niveo gaudia Pastor habet.

Sed plenior indiculus Baptismalium Ceremoniarum post Tertull. extat ex seculo 10. & 11. apud Burchardum Wormacensem Episcopum, ex quo illam descripsit Rhenanus l. alleg. Ponuntur antecedentes Ceremoniæ 1. Abrenunciatio. 2. Exufflatio. 3. Exorcismus. 4. Usus Salis. 5. Professio fidei vel Symboli Apostolici. 6. Scrutinia. 7. Contactus narium. 8. Signum sanctæ Crucis. 9. Inunctio pectoris & scapularum per oleum consecratum. Hos ritus antecedentes sequitur Baptismus in nomine S S. Trinitatis, cujus concomitans Ceremonia est trina immersio. Sequuntur 1. Candida vestis, in signe manumissionis, ac libertatis & splendoris. 2. Sacrum Chrisma s. perunctio capitis. 3. Velamen Capitis mysticum. 4. Communio Eucharistica per Corpus & Sanguinem Domini. 5. Confirmatio. Ex his quosdam ac insigniores decora inservientes, & mysterium aliquod significantes vel declarantes, Ecclesia nostra retinuit: quosdam, pari libertate, in meliores, in sanctissimas precum formulas, quibus verius, quam Signo crucis, oleo s. unctioni, & simplici xpo. Jectis ritibus competit efficacia spiritualis, immutavit. Benedictionem baptizati, quam Basilius memoravit, etiam nos retinemus, æquè ac abrenunciationem, nec abhorremus à candidæ vestis ritu, unde in Agendis Baptismalibus Luth. Die Paten sollen das Kindelein halten in der Tauffe/und der Priester sprechen/weil Er das Wesser heimb anzeuht: Der Allmächtige Gott und Vater &c. Sed nec repudiamus ternam ad tria Personarum nomina, sive immersionem sive aspersionem, salvâ veteris Ecclesiæ libertate, & regulâ Greg. M. l. 1. ep. 41. In unâ fide nihil officit Ecclesia sancta consuetudo diversa. Aquam baptismatis ipso verbo, Oratione Dominicâ aliisq; precibus consecramus. De Oleo, cæterisq; etiam, postquam in usu apud nos desierunt, ritibus, quid noster Luth. senserit, ex Præf. constat rationarii baptismalis: Gedenke daß wir tauffen diese eufferliche Stücke das geringste sind/ als da ist unser Augen blasen/ Kreuze außstreichen/ Salz in den Mund geben/ Speichel und Korb in die Ohren und Nasen thun/ mit Del auff der Brust und Schultern salben/ mit Ceresen die Schetzel bestreichen/ Wesser heimb anziehen/ brennende

F

brennende Kerzen in die Hände geben; und was da mehr ist, das von Menschen die Tauffe zu setzen hinzugehan ist / dann auch wol ohn solches alles die Tauffe geschehen mag; und nicht die rechte Griffe sind / die der Teuffel schwerer oder flucht. Er verachtet wol grösser Ding: es muß ein Ernst hie seyn. Scilicet nec propter impuriore origines, & qvæ accreverant Adia phoris his necessitas & cultus opinionones acerbè perstringendum ilicò erat, qvòd suo genere indifferens, decoro Sacramenti per aliquot secula ministrave rat, nec tamen pro reliquiis illis usurpandis, & originibus illarum velut verè Apostolicis, antiquitate reclamante, tantà contentione erat pugnandum, vel etiam prout olim Cornelius apud Eusebium l. 6. c. 43. 35. de Novati agrobi, in lecto, sine Ceremoniis illis baptismo, erat statim conclamandum: cum jam olim notaverit Hieronymus contra Lucif. In vero Baptismate etiam tribui Spiritum Sanctum, etiamsi non accedat impositio manus per Episcopum, & vel, ipso Lombardo teste, sufficiat verbum & elementum. Dabatur tertium: sc. superfluos ritus liberè refecare, & qvibusdam minùs decoro servientibus decorè sepultio, utiliores vobis εὐδοκῶν, τῶν, ὁμοιωμένων retinere: atqve hoc medio Tutissimus ivit magnus noster Lutherus.

XXVIII.

Nondum in his 9. exemplis apparuit, quod faceret pro traditionibus Pontificiis, & Consilio Lovaniensi de curandâ Germaniâ per superinducendam Scripturis novam fidei regulam. Videndum de cæteris. Pergit Basilius M. & 10. allegat ritum Precatoris in precibus conversi versus Orientem. De ritu ipso, ejusq; originibus, hæc attinet iterum commentari. Perinde nobis, siue fuerit traditio verè, siue *ᾠδὸν Ἀποστολικήν* Apostolica, cum in hoc nomine variè lusisse Patres publicè constet, sæpè id Apostolicam traditionem appellando, quod paulò universalior Ecclesiastica consuetudo, etsi originis apocryphæ. Sanè celeberrima fuit olim Antiochena Syria, cujus tamen templi situs inversus notatus à Socratel. 5. c. 21. *κβ. Ἀλτὰρὶς οὐκ ἀπὸ τοῦ ὀριαντοῦ ἀλλὰ ἀπὸ τοῦ ὀριαντοῦ*. Sed quicquid id est, nihil inde pro Pontificiorum *ἁγιογραφίαις*, inprimis, ex quo Basilius ipse mysterium, fundamentumq; ritus illius statim subjecit, sc. memoriale Paradisi, qui fuerit versus Orientem in regione Eden, unde in Adamo exclusi, desideremus Paradisum cælestem, *καὶ ἐν ἱερῷ τῷ ἁγίῳ τῷ οὐρανῷ ἡμῶν τὸ ἐξ ἁγίων ἁγίων ἐκκλησίαν*. At hæc funda-

fundamenta maximè sunt ἐγγεγραφα. Conf. Gen. 2, 8, 9. Apoc. 2, 7.
2. Cor. 5, 1. 2.

XXIX.

Exemplum XI. Magni Basilii pro traditionibus allegatur ritus stationum die Dominico, quo precatores stantes s. non de geniculis adorantes absoluebant preces suas. Exemplum XII. idem ritus stationum in toto illo 50. dierum intervallo à solenni Paschali ad Pentecostale. ἐν ᾗ τὸ ὄρθριν ἡμερὰ τὴν πρῶτην τῆς ἐκκλησίας ἡμῶν ἐξέπαιδευσε i. e. (Erasmo interprete) in quo corporis erecto habitu precari potius nos Ecclesie ritus docuerunt. Verba sunt Basilii. Meminit ejusdem ritus Tertullianus quoque l. de Coron. mil. his verbis: Oblationes pro natalitiis annua die facimus. Die Dominico de geniculis adorare nefas ducimus. Eadem immunitate à die Pascha in in Pentecosten usque gaudemus: sed & ipse æqvè ac Basilius hos ritus traditioni non scripte vendicat. Harum, inquit, & aliarum disciplinarum, si legem expositiles Scripturarum, nullam invenies. Traditio tibi prætenditur autrix, consuetudo conservatrix, fides confirmatrix. An ergo patrocinatur hoc exemplum traditionibus Pontificiorum & illorum ἀνεγέγραφε?

XXX.

Sanè Basilius his ritibus fundamenta supponit sequentia: 1. Diem illum fuisse primum creationis, à Mose, quia sæpè recurrit, non primum appellatum s. ΠΩΝ: sed unum. 2. Unum illum, eundemq; octavum Mosaicum significasse singularem illum & verum Octavum Davidicum, cujus totiens fiat mentio in titulis Psalmorum. 3. Diem adeò primum septimanae esse imaginem venturi seculi, & æternitatis, s. significare τὴν ἀπαύστην ἡμετέραν, τὴν ἀνέσπετον, τὴν ἀλόδοχον, τὴν ἀληθινὴν ἐκείνην καὶ ἀγία καὶ αἰώνια. 4. Diem illum fuisse resurrectionis JESU. 5. Christianos cum Christo semel resuscitados. 6. Debere adeò quæ sursum sunt quærere. 7. Et illo imprimis die dare sibi gratie semetipfos commonefacere. 8. Vitam illam cum Christo nunquam desituram, meditari. 9. Viaticum cœleste non negligere: sed illud ad beatam demigrationem sibi comparare. 10. Resurrectionem carnis & vitam venturi seculi peculiaritèr, ad anniversariam memoriam resurrectionis Jesu Christi, & toto adeò illo tempore per 7. illas mysticas sacræ Pentecostes hebdomades exerto qf. capite desiderare & commemorare. 11. Ac

tunc imprimis mentem transferre à presentibus ad futura. In hoc
rum adeò mysteriorum commonitionem, verba sunt Basilii, ECCLE-
SLÆ ritus nos docuerunt, die Dominico, & toto tempore usque ad Pentecosten
erecto corporis habitu precari.

XXXI.

Constat iade utrumque ritum non solum religiosâ myste-
riorum declarandorum intentione ab Ecclesiâ veteri institutum:
sed & summis articulis Scripturarum ab ipsis Patribus superstru-
ctum, in quibus nihil potentiùs inculcatur, quàm illud futura re-
demtionis & glorie filiorum Dei triumphale desiderium, usque adeò ut invi-
semur ad *δοξαγενίας* Roman. 8, 19. (est autem *δοξαγενίας* *δοκῆν*,
Svidâ interprete, idem quod *τῇ κἀρᾷ δοκέειν* i. e. sollicitè & cupidè
expectare, tanquam exerendo caput ad prospiciendum eminens eum, qui ven-
turus est & expectatur. Scilicet ex *κἀρῶν* per Apocopen est *τὸ κἀρῆν*,
τὸ κἀρᾶ & *κἀρᾶ* i. e. Caput, à quâ voce *κἀρᾶ* & *δοκῆν*, quod idè hic ac
δοκῆν expecto, est vocabulum *κἀρᾶγενίας*, & hinc illa *δοξαγενί-
ας*, quam excellentiorem etiam & cum ineffabili gemitu tribuit
Apostolus illis, qui habent primitias S. Spiritus) & *οὕτως τὸ Πᾶσι
τοῖς κεφαλῇς ἡμῶν* i. ad attollendum Caput nostræ Luc. 21, 28. Prou-
sc. per reminisceniam peccatorum nostrorum deprimuntur oculi, ut non
possimus *εἶν ὀφθαλμὸς εἰς τὸ ἔργον Πᾶσι* Luc. 18, 13. Ita per me-
moriam resurrectionis J. Christi, qui resuscitatus est propter justitiam no-
stram Rom. 4, ult. attollimur in spem Amarenti, ad hereditatem im-
marcescibilem & impollutam, & incorruptibilem quæ reservatur in cælis.
1. Pet. 1, 3. 4. & quod non tam est humiliculantium, quàm stantium
ἐν πολλῇ πειρασίᾳ & *ἐλπίδι* revelato vultu gloriæ Domini *καθ-
ὡς ἐν ὁρᾷ* i. representamus in Speculo, & gloriamur in tribulationibus.
Conf. Rom. 5, 2. 3. 2. Cor. 3, 12. 17, 18. Quid horum mysteriorum me-
ditatione sanctius, quorum retinaculum vetus Ecclesiâ voluit esse ri-
tum illum stationis precatorum? Atque utinam ita meditaremur
mysterium redemtionis, ut in *πειρασίᾳ* fidei attolleremur & ἀνεκ-
καλυμμένῳ προσώπῳ pari ritui fervore, Spiritum fidei testari digna-
remur. Quæ supra, ex Basilio, in numeros redeimus hujus ritus my-
steria, totidem Scripturarum Prophetiarum & Apostolicarum classibus

nunc designamus, ne quis hic pro *Sinnichio Lovaniensi*, vel *Tridentinis* Hereticis aliquod ἀγέφον dogmaticum præsumat. I. Gen. 1, 5. c. 2, 4. 2. Cor. 4, 6. II. Ps. 6, 1. 12, 1. Chron. 15, 21. III. Zach. 14, 6. 7. IV. Matt. 28, 1. Apoc. 1, 10. 1. Cor. 16, 2. Act. 20, 7. V. Rom. 6, 4. 5. 10. 11. Galat. 2, 19. 20. Eph. 2, 5. c. 5, 14. VI. Coloss. 3, 1. 2. 3. Philipp. 3, 20. 21. VII. Rom. 12, 11. Eccles. 3, ad v. 16. Johan. 1, 1. 19. 20. 26. Luc. 24, 48. 49. Act. c. 1, 4. 8. 15. c. 2, 1. IIX. 2. Cor. 4, 18. Coloss. 3, 3. 4. Rom. 8, 24. 25. 26. IX. Gen. 48, 19. Job. 17, 11. 12. 13. 14. 15. 16. X. Rom. 8, 19. 23. 2. Cor. 5, 1. 2. 3. & seqq. Job. 19, 25. 26. 27. 1. Cor. 15, 4. 5. 6. 7. 12. 20. Matt. 16, v. 21. Luc. 24, 46. 53. XI. Joh. cap. 20. & 21. Act. 1, 3. 4. Apoc. à v. 10. c. 1. ad f. c. 3. Tantâ Pompâ Scripturarum incederent illæ Cere-
moniz Basilii, si formandi statim forent ritus ex Scripturarum myste-
riis. Et tamen illæ Stationes in Oracionibus die Dominico, & inter
Pascha vel Pentecosten jamdudum in necessario usu esse desierunt. Sed &
Natalitia (quorum mentionem facit Tertullianus) ex Gentilismo
Christianorū Sacris illata, & emendata toleravit ad tempus Ecclesia,
usque dum eadem, & sanctiore Consilio Nicæna Synodus abrogavit.

XXXII.

Exemplum traditionum (XIII) non scriptarum ponit Ba-
siliius genuum flexionem & erectionem in precibus. Sed addit statim
mysterium: sc. signari: Nos ob peccatum in terram delapsos, per huma-
nitatem Creatoris (Φιλανθρωπίας τῷ πτόσσει ὁ ἡμῶν) in cælum re-
vocatos. An autem de illo lapsu nostro & reparatione nihil in Scriptu-
ris? Id quid diceret, Fidelis nomen haut mereretur, cum nullum myste-
rium clariùs resonet, quàm geminum illud lapsus & reparationis, quo-
rum mysteriorum nec alterum sine altero intelligitur Conf. Ephes. 2.
à v. 1. ad v. 11. Act. 2, 38. 39. c. 3, 19. 20. 21. c. 13, 38. 39. Ritus sanè genuum
flexionis in adorationibus & vetustissimus, & in V. æquè ac N. Testamento
frequentatus, vid. 1. Reg. 19, 19. Rom. 11, 4. Isaïæ 45, 22. Rom. 14, 11. &
non ab Apostolis saltem aliisq; Christianis, Philipp. 2, 10. Marc. 5, 6. 9.
Act. 21, 5. Act. 7, 60. c. 9, 40. c. 20, 36. Luc. 24, 52. sed & ab ipso Con-
fessionis nostre Apostolo, Precatore in horto, in precibus illis primariis
usurpatus vid. Luc. 12, 41. Ita hujus traditionis Canalem ex fonte
Scripturarum deducere facile est, & in hoc quoque exemplo nihil pro
Canali τῷ ἀγέφον Papistico.

genua precaturis nobis frequentius & constantius flecteret, pariq; sinceritate, quâ Servatori, vel (cum hoc sit incomparabile exemplum) Apostolis aliisq; Sanctis.

XXXIII.

Exemplum XIV. Ecclesiæ mysteriorum citra scriptum traditionum memorat Basilius M. Ipsam fidei Professionem, quâ credimus in Patrem, & Filium & Spiritum S. Neque verò de ipsâ actione s. Professione illâ Competentium, quæ fiebat ad Baptismum, locutus hic Basilius: sed de ipsâ fidei formulâ, quæ totidem Syllabis *Κωνσταντῶν, ἐκ Τύρνῳ* *ἡμῶν* i. e. conjunctim, in tali vocum complexu non inveniatur in Scripturâ, cujus tamen omnes & singulos articulos, imò ipsas voces, *διεκριμένους* s. extra talem complexum symbolicum in Scripturis non extare, ne ipsos quidem impudentissimos Jesuitas defensuros præsumimus. Quod Iren. l. 3. c. 3. & 4. & Tert. de præscr. adv. hæreticos etiam hic provocant ad traditiones, non probat, ex Scripturis non potuisse satis firma de illis fidei articulis proferri testimonia. Committitur sc. fallacia causa. Consideretur, cum quibus hæreticis res fuerit illis Patribus, cum illis, sc. qui convicti de fide Catholica in Scripturis fundatâ criminabantur ipsas Scripturas, depravatas, obscuras, imperfectas, & de quibus Irenæus l. 3. c. 2. Cum ex Scripturis arguuntur, in accusationem convertuntur ipsarum Scripturarum, quas non rectè habeant, neque sint ex auctoritate, & quia variè sint dictæ, & quia non possit ex his inveniri veritas, qui nesciunt traditionem: non enim per literas traditam illam: sed per vivam vocem. Contra hos adeò id quoque valet, quod à Tertulliano dictum, sine scopo Tertulliani more suo publicant, & ostentant Pontificii: Non ergò provocandum ad Scripturas, nec certamen in illis constituendum, in quibus aut nulla, aut incerta est victoria. Præmiserat sc. Tertullianus l. alleg. hæc: *Ista heresis non recipit quasdam Scripturas, & si quas recipit, adjectionibus & detractionibus ad dispositionem instituti sui intervertit, & si recipit, non recipit integras, & si aliquatenus integras præstat, nihilominus diversas expositiones commentam convertit. Tantum veritati obstreperit adulter sensus, quantum & corruptior stylus!* Scripturas defendunt, & hæc suâ audaciâ statim quosdam movent: in ipso verò congressu firmos quidem fatigant, infirmos capiunt, medios cum scrupulo dimittunt. Quid promovebit exercitissimè Scripturarum, cum, si quid defenderis, negetur ex diverso, si quid

quid negaveris, defendatur. Et tu quidem nihil perdes, nisi vocem in concensione, nihil consequeris, nisi bilem de blasphematione. Nihil proficere congressio Scripturarum, nisi planè, ut aut stomachi quis incat eversionem aut cerebri. Ita Tertull. ex quo simul agnoscant Pontificii annulum, suæ coherentie cum vetustis illis hæreticis.

XXXIV.

De ipsâ autem formulâ Professionis, non articulo fidei intelligendum Basilium h. l. jam supra notavimus. Imò illam ipsam formulam Professionis, per Canalem traditionis, ex iphs Scripturis & formulâ baptismi Matth. 28, 19. vindicat: quoniam scil. ex baptismi traditione, juxta pietatis congruentiam, ut baptizamur, im credere debemus: & similem adeò baptismi Professionem exhibemus. Quod ergò paulò antea negaverat Basilius: formulam Professionis fidei haberi ex Scripturis, *αὐτῶν* potius locutus esse credendus est, sc. contra hæreticos, qui illam quidem formulam professionis inde haberi concedebant: negabant autem, haberi inde formulam paræ glorificationis: quibus opponit Basilius hoc argumentum: Si juxta formulam baptismi credimus. E. etiam juxta eandem formulam glorificamus. Sed. E. Concessâ minore probat majorem: quia glorificationis formula sequitur formulam fidei professionis. Et contra: Si non juxta illam formulam baptismi præscriptam glorificamus. E. nec juxta illam credimus, nec professionem adeò fidei ex Scripturis habemus. Sed prius juxta hæreticos. E. Scilicet tam clarè fundatam Basilius statuit in Scripturis, in ipsâ sc. formulâ institutionis baptismi formulam illam *δοξάζεις*, GLORIA PATRI ET FILIO cum SPIRITU S. quam illam Professionis formulam: Credo in Patrem & Filium & Spiritum S. Quod si quis ergò illum glorificandi modum voluti scripto non traditum rejiciat, illum teneri etiam rejicere professionem fidei, imò omnes superiores ritus, quia nec horum auctoritatem possit proferre ex Scripturis. Ita seipsum hoc exemplo explicat Basilius.

XXXV.

Apparet, plus vice simplici, Pontificios velut in triumpho ostentantes hunc locum Basilii, in illius applicatione multiplicem publicare ignorationem elenchi, i. A formulis glorificandi, fidem profutendi; à Ceremoniis (de quibus sub traditionum titulo Basilius agit) ad articulos fidei (quos de Canali Traditionis deducunt Pontificii) annon saltus ingens?

ingens? 2. Ab *ἀρχαῖς* Syllabarum, terminorum & formularum Ecclesiasticarum, quarum tamen res, imò & ipsarum formularum voces *διηρημέναι* si extra talem *τάξι* vel complexum vocum ostendere licet ex Scripturis, ad *ἀρχαῖς* rerum mysticarum, & dogmatum credendorum, annon paralogismus insignis? 3. A traditionibus fundamentaliter & virtualiter Scripturæ consentaneis, ad traditiones, quæ nullo planè Scripturæ testimonio probati possunt, annon ignoratio Elenchi? 4. A ritibus veteris Ecclesiæ, adiaphoris, extra casum scandali Ecclesiasticæ libertatis, & qui usque adeò nec sunt contra fidem, nec contra bonos mores, ut potius sint retinacula pietatis, ad ritus Papisticos, magnâ parte impios, superstitiosos, Scripturæ contrarios, annon cadaver consequentiæ? Notavit jam olim in *Ex. Conc. Trid.* magnus noster Chemnitius, quàm à vocabulo Traditionis haut concludendum protenus sit ad traditiones Pontificias, cum non (1) de traditionibus Apostolicis post viva vocis præconium canonisè descriptis non (2) de Custodiâ & Traditione Ecclesiasticâ Canonis, non (3) de dogmatibus fidei *ἐκ τῶν ἀρχαίων* e. c. de Symbolis veteribus, Scripturæ sacre consentaneis, non (4) de genuino Scripturæ sensu & nativâ interpretatione, ne quid admittatur contra analogiam fidei in Symbolis Catholicis expressam, non (5) de Traditionibus dogmaticis, quæ licet non sint *ἐκ τῶν ἀρχαίων* s. literâ, sunt tamen *ἐκ τῶν ἀρχαίων*, s. Scripturâ (unde facili evidentiq; consequentiâ deducuntur *cisi* non totidem literis & Syllabis expressè dicuntur.) non (6) de Catholico Patrum Consensu, & vera antiquitatis testimonio. non (7) de ritibus & consuetudinibus quibusdam vetustis, siue verè sit originis Apostolica: siue propter antiquitatem & maiorem auctoritatem ad Apostolos relata: sed de Traditionibus dogmaticis, de articulis, siue fidei, siue vite Christianæ, nec *ἐκ τῶν ἀρχαίων* nec *ἐκ τῶν ἀρχαίων* ullo modo extantibus: sed ex aliâ regulâ Verbi non scripti procedentibus, pari nihilominus reverentiâ & pietatis affectu suscipiendis & venerandis quæstio sit, quales sc. sint e. c. *Invocatio Sanctorum*, *Oblatio sacrificij* *in* *eruenti*, *Communio sub unâ primatus R. Pontificis*, *Sacramenta* s. *Celibatus Sacerdotum*, *purgatorium*, *nundinatio indulgentiarum*, ita ut & his & longè plurimis corruptelis, abusibus, ac superstitionibus defendendis, firmamentum statuatur sola Traditio, & ubi postulatur, ut vel ex consensu antiquitatis s. testimonio veteris Ecclesiæ Catholice. Ialtem legiti-

ment

mare illam traditionem, opponatur Romana Ecclesia præsens. *Quicquid* sc. credit, tenet, & servat Ecclesia Rom. præsens, ex Concilio Tridentino æstimanda, illud, etsi in Scripturis non habetur, ex traditione tamen Apostolica necessario creditur & tenetur. Per hanc sanè Traditionis epitomen, sub quâ vastissimi pandectæ superstitionum & errorum continentur, facile est Sinnichio & aliis Tridentinis triumphos sibi parare de Confessionistis, & cum illo ex Galliis Episcopo, in ipsis Tridentinis initiis exclamare: VENIMUS, VIDIMUS, VICIMUS. Constat autem ex superioribus: In omnibus illis exemplis Basilii M. nihil esse pro Traditionibus Papisticis: sed illa omnia ad numerum Chemnitianum 3. 5. 7. legitimarum traditionum commodissime referri. Legitiment Pontificii pari ratione ex Scripturis e. c. Canonem sue Missæ cum reliquâ Theatricâ pompâ, quâ Basilii, in exemplis superioribus, sive formulam glorificationis, sive fidei Professionem, vel saltem ternam immersionem, signum crucis, abrenuntiationem, & credemus æquè illum, ac hæc esse Apostolicæ traditionis. Ostendant parem antiquitatem suarum traditionum, ex genuinis Patrum Catholicorum scriptis, & nec adulterent hæc, nec utantur adulteratis, nec fingant ipsi falsa & supposititia, nec ab aliis ficta proferant. Ostendant æquè Scripturis esse consentaneas, vel saltem non magis contrarias: & palmam dabimus. Vel, si id facere non possint, agnoscant Canalem Romanum corruptum & reficiant.

XXXVI.

Cæterum negare tamen haut licet: duriusculè locutum M. Basilium in hac Disputatione de Traditionibus, & paria ferè *Canoni Tridentino*, adeò, ut de loco illo, an sit *ἡ ὁρθὴ*, Chemnitii iudicio non sine causâ, dubitaverit Erasmus. Videamus, an ipsam quoque regulam vel thesin liceat vendicare Basilio, & Basilium M. nobis? Et sic ne hic quidem quicquam pro Canali traditionis Pontificio, & ipso Sinnichio. Et primò quidem, in illo, quod Apostolorum traditionis præter Scripturam, quædam tribuit, haut est accusandus, cum omninò verisimile & jam dudum à nostris concessum sit: quosdam etiam alios externos ritus, qui in Scripturis annotati non sunt, ab Apostolis traditos esse. Neque verò tantum ritus allegat Basilii: sed & formulas e. c. glorificandi SS. Trinitatem, profitendi fidem in Deum Patrem & Filium & Spiritum S. quin inter illas & has distribuit Dogmata & *ἀρχαί*. Atque hæ formulæ sive pari sive propiore viâ remonstrantur

strantur *Apostolica*, quàm *Symbolum*. Sed nec opus est, ut in *singulis*, quæ supponit, *exemplis*, legitimentur *origines Apostolicae*: poterat etiam quosdam ritus ab Ecclesia post Apostolorum ætatem additos, & usu Catholicos, Apostolorum traditioni vindicare, siue quod non aliz confarent *origines*, siue, quod haberentur *consentanei ritibus* verè *Apostolicis*: prout Tertullianus concedit, *Apostolicas Ecclesias* dici posse etiam illas, quæ nec sint fundatæ ab Apostolis, nec à Viris Apostolicis, modò consonent doctrinaliter Apostolicis. Quin & ipse *Basilius*, deinceps, APOSTOLIS addit PATRES, qui in primordiis Ecclesiæ certos ritus præscripserint, intentione τὸ Φυλάσσειν τὸ Κατὰ τὸν τοῖς μυστηρίοις ἐκ ἀποστόλων. Distribuit ergò traditiones illas inter Apostolos & Patres, & quasdam adscribit *Apostolicis originibus*, quasdam Ecclesiasticis s. Patrum Catholicorum. Hastenus adeò nec *Basilio* per hæc verba periculum, nec nostræ orthodoxiæ per *Basilium*. De cœtero, quod dogmatum quoque meminit quæ habeantur ex traditione non scriptâ, jamjam expediendum erit.

XXXVII.

Majoris momenti id, quod dicit: illa dogmata, quæ habentur ex Apostolorum traditione non scriptâ, parem vim habere ad pietatem, cum iis quæ scripta sunt, & deinceps: si quis traditiones non scriptas velit rejicere, fore ut gravissimum Evangelio detrimentum inferatur, & ipsa fidei prædicatio ad nudum nomen contrahatur. Hæc scil. ex asse videntur consonare *Canoni Tridentino*, in quibus proinde mirificè se efferunt Pontificii. Videndum, an ex ipso *Basilio* liceat has transcendentis hyperbolas & encomia traditionum à Syncretismo Papistico vindicare. Et hoc quidem facilis est expeditio. Postulavimus jam, ut traditiones suas ostendant *Scripturis* aequè consentaneas, certè non contrarias, ac nos illas, quas sub superiori sententiâ posuit *Basilius*. Id eum facere non possint, & tamen sententias has *Basilii truncatas* nobis opponant, postulamus 2. ut sententias has *Basilij* cum exemplis conferant, & illas ex his intelligant. E. C. Formulam illam glorificationis, & fidei professionis haberi dicit ex Apostolorum traditione non scriptâ. Quis autem neget, has formulas parem vim ad pietatem habere, cum formulis glorificandi & credendi, quæ eodem literis & Syllabis habentur in *Scripturis*? Idem ergò, quod *Basilio* dicit haberi ex traditione non scriptâ, omnino habetur ex *Scripturis*, nec saltem fundamentaliter, materialiter, virtualiter sed &

EX SENTENTIA BASILII MAGNI.

51

sed & quodammodo formaliter, et si non præcisè in tali complexu syllabico, e. c. ut dicatur: *Gloria Patri & Filio cum Spiritu S.* Et hoc respectu Basilius dicit, id haberi ex traditione non scriptâ. Ipsum enim dogma de divinitate & æquali maiestate ac gloriâ Spiritus S. cum Patre & Filio, ex Scripturis haberi, nunquam dubitavit Basilius: quin potius ex illis firmissimè contra hæreticos probavit. Cœterum, cum urgeant universalitatem illarum sententiarum, postulamus 3. ut vel ostendant omnes illos ritus & consuetudines, quarum exempla ponit Basilius, in Ecclesiâ Catholicâ semper & ubique observatas, vel, cum id facere non possint, agnoscant: illas non habere parem vim ad pietatem, nec esse tales, per quarum abrogationem ipsa fidei prædicatio ad nudum nomen contrahatur. Notavit jam olim Chemnitius: Trinam immersionem, verba illa invocationis, dum panis Eucharistiæ ostenditur, Orationes die Dominico, prohibitionem geniculationis inter Pascha & Pentecosten, jamdudum apud ipsos Pontificios in necessario usu esse desisse. Conf. quæ jam supra notavimus ex Gregor. M. l. 7. ep. 64. & vid. Socrates Hist. Eccl. l. 5. c. 21. Imò postulamus 4. ut vel concedant, signum crucis, trinam immersionem, benedictionem aque baptismi, illinitionem olei, eandem habere vim cum ipso baptismo, ita ut illis abstractis Baptismus ad nudum nomen contrahatur: & in Oratione ad Orientem converti, eandem habere vim, cum adoratione in Spiritu & Veritate, ita ut non nisi nudum nomen adorationis superfit, nisi Precator respiciat versus Orientem: vel, si hæc ne ipsa quidem Jesuitarum impudentia concessura sit, agnoscant: illam hyperbolen traditionum Basilianarum, cum discretione, nequaquam autem promiscuè & universaliter, applicandam: quin potius ex exemplis suppositis catholicâ explicatione mitigandam & limitandam. Et ita *καὶ ὁ θεὸς πᾶσι* satisfactum pro Basilio.

XXXVIII.

Quâ rem ipsam, Basilius, præter superiora, ipsumq; titulum e. 27. conciliat thesis, quam superioribus sententiis præmittit. Superest, inquit, differere, de Syllaba CUM, unde cœperit, & quam vim habeat. *καὶ πῶς ὁμωφώνως ἐστὶν τῇ θεᾷ.* Hæc jam plagam patiuntur primam traditiones Pontificiæ. Basilius, in mysterio de Maiestate S. Spiritus, fundatissimo (כְּרִרָּה בְּרִירָּה i. e. in montibus sanctificationis) in ipsis Scripturis, probaturus: Spiritum S. cum P. & F. simul adorandum & conglorificandum, ita ut in ipsa *δοξολογία* formulâ consonanter mysterio dicatur *Gloria Patri & Filio, cum Spiritu S.* provocat ad Traditionem

G 2

Aposto.

Apostolicam, & illam ipsam formulam *parem vim ad pietatem habere asserit*, cum illis *formulis glorificandi*, quæ leguntur in Scripturis, & agnoscit in exemplo principali (quod occasionem dedit excursioni illi *ἐν τῷ ἀγγελίῳ τῷ ἐκκλησίᾳ* s. de traditionibus Ecclesie non scriptis) concordantiam SCRIPTURÆ vel *Συμφωνίας τῆς γαλῆς*. Ergo talis quoque Concordantia Scripturarum supponenda est in illâ ipsâ Basilij regula, atque adeo, quicquid encomii, per Basilium, datur traditionibus Apostolicis non scriptis, intelligendum de talibus traditionibus, quæ etsi non formaliter prostant in Scripturis, tamen *Συμφωνίας* habent cum Scripturis, & propter has *parem vim ad pietatem*, ac sic pulcherrimè Basilij hæc sententia consonat Irenæo, qui, quæ ipse è Polycarpo, Polycarpus ex Apostolo, qui *verbum vite viderant*, didicerat de Domino Jesu, de virtutibus & doctrina Jesu, fateatur fuisse *πῶς τῇ Συμφωνίᾳ τῆς γαλῆς* s. omnia Scripturis consona. Comparentur jam illa, quæ titulo traditionum jactant Pontificii, cum illis Polycarpi & Basilij traditionibus Apostolicis, & patebit tantum discrimen, inter has & illas, quantum inter lucem & tenebras, inter Christum & Belial.

XXXIX.

Distinxit Basilius Dogmata & *κηρύγματα*, Ecclesie custodire commissa in *τῇ ἐκ τῆς ἑγγεγίφης διδασκαλίᾳ*, & *τῇ ἐκ τῆς ἀποστόλων παραδόσεως*, s. in scripta & tradita. Et adeo, quæ habentur ex traditione Apostolicâ, contradistinguit illis, quæ ex doctrinâ scriptâ habentur: Utroque ponit *δόγματα καὶ κηρύγματα*: ut tamen inde non magis sequatur, *κηρύγματα*, quæ habentur ex traditione Apostolicâ, nullo modo esse doctrinæ scriptæ: quàm, *δόγματα*, quæ habentur ex Scripturis, non esse in *κηρύγματι* traditionis Apostolicæ. Dicant sincerè Pontificii, annon doctrina illius *δοξολογίας & ὁμολογίας τῆς πίστεως* seu glorificationis & professionis fidei Basilij sit aliquid *ἑγγεγίφον*? Si negabunt, heretici sunt. Si affirmabunt, fateantur per hunc locum Basilij non obtineri *dogmata fidei, quæ habentur ex traditione Apostolica*, Scripturis contradistinctâ. Sic, qui negabit ipsum dogma s. *mysterium signi crucis* in Scripturis, negabit in illis contineri articulum de Christo crucifixo, & crucifixi patrimonio: & tamen ipsum Signum crucis, exemplum Basilij est, pro traditionibus non scriptis. Eadem ratio respectus Precatoris versùs Orientem, & similium dogmatum Ecclesie: A quibus non concludendum statim ad *dogmata fidei*.

XL. Disting.

XL.

Distingvendum pro Basilio est inter 1. ipsas formulas (e. c. glorificationis & professionis fidei) & ritus præcisè consideratos. 2. fundamenta formularum & rituum. 3. Rationem fundandi & applicandi ad tales ritus & formulas. Primum & tertium, Basilius ex traditione Apostolorum occultâ deducit: sub titulo sive *ὑπομνήτων*: sive *δογμαίων*, ut tamen nec neget, ipsa dogmata agendorum talium, materialiter, absolutè & citra rationem illam applicandi considerata, in Scripturis expressa, nec, ipsa *ὑπομνήματα* mysteriorum credendorum Scripturis esse consentanea. Et sic pulcherrimè seipsum explicat Basilius, dum non saltem nullum in exemplis allegat fidei articulum, qui habeatur ex traditione non scriptâ: sed &, dum ipse distingvit inter ipsos ritus notorios, & rationes rituum arcanas, non nisi paucis cognitâs, in quibus rationibus dantur articuli fidei: Sed quorum nullus est, qui non sit *ἐγγεγραμμένος*: quod in exemplo genuflexionis, respectus versus orientem, stationis in Dominico, & intervallo Paschæ-Pentecostali, ex ipso Basilio ostendimus, & in exemplis formulæ glorificationis, professionis, eucharistica invocationis, signi crucis, consecrationis, aquæ baptismatis, unctionis, ternæ immersionis, abrenunciationis, jam supra remonstravimus. Atq; sic dogmata talium formularum ac ceremoniarum, & ipsæ formulæ, seu ceremoniæ tales traditæ, respectu sui fundamenti doctrinalis, parem vim ad pietatem habent cum illis, quæ immediatè habentur ex Scripturis sive sint dogmata, sive *ὑπομνήματα*: quia & illa dogmata tam formularum quàm ceremoniarum, materialiter sunt *ἐγγεγραμμένα*, & ipsi ritus, quia æquè ac illi, qui sunt institutionis Apostolicæ scriptæ, ædificationi, ordini & decoro ministrant, de cætero parem vim ad pietatem habent cum ritibus verè Apostolicis in Scripturâ expressis. Tam sc. illi, quàm hi, declarant alicubi mysterium in Scripturis manifestatum: tam hi, quàm illi decoro ministrant: tam hi, quàm illi, extra casum scandali liberas habent observationes, & pro ratione ædificationis, loci, personarum, temporum, possunt institui, mutari & abrogari. Ipsi Canones Apostolici de suffocato & Sanguine, (& juxta Chemn. illi de Capite aperto in orantibus & prophetantibus Viris, velato in mulieribus) jamdudum in necessario usu esse desierunt. Quis neget e. c. abrenunciationem, in Baptismo, quatenus doctrinam de Baptismo in Scripturis traditam utiliter

liter explicat & illustrat, ad pietatem, ad ipsam mysterij vim, habere se pariter cum aliis ritibus Apostolicis scriptis? Quis neget, professionem fidei, ad baptismum, in Adultis, habere parem vim ad pietatem, cum ritus immersionis? Discernenda sunt exempla Basilii: neq; enim omnia adiaphora sunt. Necessarium est ad salutarem baptismum omnis adulti baptizandi, ut credat, & fidem adeo externè profiteatur Act. c. 8, 37. Necessarium est, ut reipsâ abrenunciet regno Diaboli, Luc. 19, 8. 9. Act. 19, 18. 19. At non necessarium est, ut id faciat hâc ipsâ formulâ, hoc vel illo signo sive audibili sive visibili. Sanè, sine his signis externis verus & salutaris baptismus est: at sine illo verbo, doctrinâ, mysterio, quod tali vel tali signo declaratur, explicatur, illustratur, verus & salutaris baptismus non est. Tolle ritus omnes, cum illis fundamentis & dogmata cum doctrinis, quas signant & explicant, & jam sustulisti Sacramentum, ac remanebit nudum elementum. Tolle dogma crucis, cum signo: ritum ternæ immersionis cum SS. Trinitate s. ipso mysterio, & jam exhæres eris patrimonii crucifixi, & utrobique non remanebit, nisi NUDUM NOMEN Baptismi & crucis mysterii.

XLI.

Ita ergo, qui in primordiis Ecclesia certos ritus præscripserunt Apostoli & Patres, in occulto mysteriis suam servare dignitatem (mysterium enim non est, quod ad vulgares & populares aures effertur) & citra scriptum quadam tradiderunt, ne dogmatum cognitio propter assuetudinem vulgo veniret in contemptum, verba sunt Basilii: quæ, quomodo Scripturæ mysteriis & horum propositioni s. κηρύγματι non præjudicent, ore rotundo Basilii ipse pulcherrimâ nos sententiâ docuit: Aliud, inquit, est dogma, aliud κήρυγμα (s. Predicatio.) Et δόγμα & ζωπῶται. Τὰ δὲ κηρύγματα δημοσιεύονται: i. e. dogmata silentur, predicationes publicantur. Nec licet negare contemptus tunc & irreverentia periculum, si promiscuè in vulgus ivisset rationarium dogmatum sagendorum Ecclesiasticorum. Habuit Ecclesia vetus causas justas, ut tempestivè talia celaret. Sed & nunc, ex ipsis Scripturis, plura articulorum fidei non penetrantur, quàm prædicantur: Εἰς μέρος οὐ γνώσκομεν καὶ ἐκ μέρος προφητεύομεν 1. Cor. 13, 9. Et licet non simus Infantes vel νήπιοι tales, quales illi sub veteri fœdere πρὸ τοῦ εἰδέναι τὸ πᾶν Gal. 3, 23. c. 4, 1. 2. 3. tamen, etiam nunc, in eminentiori comparatione, ὡς νήπιοι λαλεῖμεν, ὡς νήπιοι φε-
υβίμεν,

ὅτι μὲν, ὡς ἡμεῖς νομίζομεθα: quippe qui non videmus nisi per transennam, & in enigmate 1. Corinth. 13, 11. 12.

XLII.

Facit pro Basilio in c. 27. Basilius in c. 7. & 8. ejusdem libri de Spiritu S. ubi, cum ad ipsos *rufficanos* provocasset, apud quos etiam nunc antiqua resideat formula glorificationis ἡ δεξαμένη πρὸς Φωτὴν (sc. CUM Spiritu S.) & commendasset antiquitatis Majestatem s. Majorum traditionem, cui, qui nova praeferrent ornamenta & νεωτερισμοὺς s. novas vocum fictiones, similes sint illis qui velles novi Schematis, veteri communiq; praeferrent, statim subicit: Quod à majoribus nostris dictum est & nos dicimus: Gloriam esse communem Patri cum Filio (cum Spiritu S.) quapropter & glorificationis hymnos Patri simul cum Filio offerimus. Sed nec hoc nobis SATIS EST SIC A PATRIBUS ESSE TRADITUM: NAM ET ILLI SCRIPTURÆ SECUTI SUNT AUTORITATEM, EX TESTIMONIIS SCRIPTURÆ sumta origine. Allegat Hebr. 1, 3. Τὸ πρὸς δὲ δαύζωσμα πρὸς τὸ δόξης νοστήται, καὶ ἡ εἰκὼν πρὸς τὸ δεχόμενον i. e. SPLENDOR intelligitur cum GLORIA s. ipso fonte Lucis, IMAGO CUM EXEMPLARI PRINCIPALI, ET FILIUS OMNINO CUM PATRE, ut nec verborum consequentia, nec natura rerum admittat separationem. Pulcherrimè Basilius traditionem majorum consonantem Scripturis ostendit in exemplo summo, & in hoc, ex titulis Filij descriptis ep. ad Hebr. 1, 3. colligit: Si Filius ἀπὸ δαύζωσμα s. splendor fontana lucis. E. à Luce inseparabilis. Si character vel imago Patris, qui tantum substantia est. E. & imago consubstantialis, & ab illo, cujus est imago vel character, inseparabilis. Idem argumentum pro inseparabili Spiritu, & cum Patre adeò ac Filio, æquè glorificando, habetur in fine c. 26. Apparet, quomodo ex c. 27. Basilius & illis traditionum encomiis nihil pro Pontificiorum traditionibus & Canali Tridentino.

XLIII.

Facit pro Basilio Catholico contra Pontificios, quod contra Hæreticos Syllabam accusantes, reverà autem mysterium impetentes concluderat Basilius: Ob unicam distinnctulam CUM, in formulâ glorificationis, hauri parum momenti ad mysterij vim adferentem, nec nudius tertius

tertius excogitatum: sed à majoribus acceptam, non fuisse contendendum, & cum illa Syllabâ consonante Scripturis, atrox adeò & implacabile bellum gerendum, inprimis, cum Ecclesia Catholica ambabus utatur vocibus IN & CUM, alterâ dignitatem S. S. exprimens, alterâ, gratiam, quâ nobis ab illo, est declarans, & tam glorificans Patrem IN Spiritu, quàm Patrem CUM Spiritu, NIHIL EX SEIPSA DICENS: SED VELVT E REGULA DOMINICÆ DOCTRINÆ dictionem transferens. Quænam autem illa regula Dominicæ Doctrinæ? Pergit Basilius: Nam cum qui in baptismo connumeratus est, necessario judicamus & in fide oportere copulari. Regula adeò illa doctrinæ, ad quam Basilius formulam glorificationis istamq; traditionem revocat, est regula scripta de baptizando in nomine Patris & Filij & Spiritus S. unde argumentatur: Spiritus S. in autoritate baptismi copulatur cum Patre & Filio. E. etiam copulandus in autoritate credendi, & (quia professionem fidei, velut Matrem filia, sequitur glorificatio) formulâ glorificandi: atque adeò ita dicimus gloriam Patri & Filio IN Spiritu S. ut & gloriam dicamus Patri CUM Filio & CUM Spiritu S. si quod idem, Patri, & Filio, & Spiritui S. non soli Patri IN Spiritu S. Doceant, inquit, nos, ne baptizemus, quemadmodum accepimus, aut, ne credamus, quemadmodum baptizati sumus, aut, ne glorificemus, quemadmodum credidimus. NON igitur FAS EST CUIQVAM, SYLLABAM EX ORE DOMINI PROPECTAM REJICERE, AUT EXPUNGERE: nec quicquam petat, alteram, quæ idem pollet, recipere. Ita traditionem æquipollentem Scripturis in hoc exemplo principali Basilius agnoscit, quin illius formulæ æquipollentiam, ex ipsâ phrasi Apostolicâ in uno temente 1. Cor. 5, 4. ostendit, atque ita concludit caput 27.

XLIV.

Sed & super istiusmodi traditione glorificandi Patrem & Filium CUM Spiritu S. apologiam ex ipsis Scripturarum formulis scribit toto c. 8. his & similibus Syllogismis: Si Ecclesia habet vitam CUM CHRISTO. E. incomparabiliter magis Spiritus Christi habet vitam CUM CHRISTO. Sed. E. Minorem probat ex Coloss. 2, 13. Et adeò cum Christo quoque copulandus, & in professione, & in glorificatione. 2. Si Paulus ἐκδηκὼν ἐκ τοῦ σώματος ἐστὶν CUM Christo. E. incomparabiliter magis Spiritus S. est CUM Christo. Sed. E. Minorem probat ex 2. Cor. 5, 8. Philipp. 1, 23, 3. Si Paulus est Cooperator Dei s. operatur CUM Deo. E. incomparabiliter magis S. S. Sed. E. Minor. 1. Cor. 3, 9. 4. Beati rapti in nu-

in nubibus, in aerem, semper erunt CUM DOMINO, GLORIFICAN-
DI CUM DOMINO Rom. 8, 17. 1. Thess. 4, 17. Et Spiritus S. qui
comparatur s. connumeratur Patri & Filio, non erit CUM CHRISTO?
Atque, inquit Basiliius, *hec dico, non ut ostendam tantundem honoris dun-
taxat debere Spiritui in glorificatione: sed ut eorum dementiam redarguam,
qui ne hoc quidem illi concedunt: sed velut impietatem horrent in gloria
Spiritus consortium cum Patre & Filio.* QVIS, inquit, POTEST HÆC
ABSQVE GEMITU COMMEMORARE.

XLV.

Attendatur indoles hæreticorum illorum, cum quibus Basilio res
fuit, ex ipso hoc Basilii libro c. 10. qui sc. probationes ipsius *ῥαματὶς*
s. Literæ, & Scripturæ magno clamore exigebant, qui Patrum testimonia, quæ
scripto prodita non sunt, velut nullius momenti rejiciebant, qui de æquali glo-
ria S. S. cum Patre & Filio convicti ex Scripturis, non desinebant sursum deor-
sum jactare: Dei cum Spiritu S. glorificationem carere testimonio, ca-
rere Scripturâ, vid. c. 27. per quos *ἀμφὶ ὅλα γέροντα ἡ ἀναστήτη*,
s. illa quibus minime contradici fas erat, fiebant ambigua. Contra quos
adeo non ob insufficientiam Scripturarum, ac si ex illis confutari non
potuerit causa hæreticorum, Basilius provocat ad Traditiones non
scriptas, quas & ipsi vel nullius momenti æstimabant, imò ex quibus
æstimatis, pro suâ formulâ: *In Spiritu S. æqvè pugnare poterant: sed
ut veritas illius formulæ in Scripturis fundata & inde solidè confir-
mata, ipsâ quoque incorruptâ Ecclesiæ consuetudine magis conspicua
redderetur, & ostenderetur: non esse illam, prout Adversarii crimina-
bantur, novam, &c, nec à Scripturis, nec ab Ecclesiis probatam formulam,
argumentis Scripturarum, consensum subjungit antiquitatis, & hæc oc-
casione c. 27. digestus est in illa encomia traditionum, quomodo & c. 29.
Arbitror, inquit, Apostolicum, etiam non scriptis traditionibus inbarere.*
Quales autem intelligat traditiones, vel uno hoc exemplo satis jam
remonstravimus. Quarum, inquit, maxime una est & hæc, de qua nunc
agimus, (formulâ sc. Gloriæ Patri & Filio, cum S. S.) quam qui ab in-
itio præscripserunt, tradideruntq; posteris, usu simul semper cum tempore pro-
grediente, per longam consuetudinem irradicarunt. Allegatis deinceps
Patribus & consensu Ecclesiarum Orientis ac Occidentis, purgat sese
in hujus formulæ Apologiâ à novitatis crimine. Conf. supr. th. 19. & 33.
Nos, quàm honorificè de Catholico Patrum consensu sentiamus, &
H quàm

quàm ab hæreticis illis dissentiamus, solidè M. Chemnit. notavit in Ex.
Conc. Trid. ad 4. & 6. genus Traditionum.

XLVI.

Redimus novissimè ad *objectum* à Sinnichio Lovanienti ex *Ba*
filio locum, qui pro stabiliendo Papismo illud quoque facere putavit,
quod occasione superiori, de ipsis Scripturis, ob periculum contemptus
& irreverentiæ, obscuris, dubium occupavit: *Est*, ait Basilius, *silentij spe-*
cies etiam obscuritas, quæ utitur Scriptura intellectu difficilem reddens dogma-
tum sententiam, idq; ad UTILITATEM IN SCRIPTURIS VERSAN-
TIUM. Et illa quidem, quæ ad *predicationem* s. doctrinam nostram
ipsamq; salutem necessaria sunt, clarissimè de Scripturis publicari pos-
se, concedit: ipsis nihilominus dogmatibus, & summis fidei mysteriis
in locis benè multis ἀσπετα s. minus perspicuam propositionem, quæ
habeat instar quoddam *silentij* religiosi tribuit, propter quam sensus
dogmatum alicubi sit intellectu difficilior. An autem planè *silentur*
illa dogmata, & illacrymabili urgentur nocte, ita ut ex Scripturis nullo
modo sint cognoscibilia? Basilius sanè, non *silentium*, vel ὡσιότης tribuit
Scripturæ: sed saltem *apparentiam* silentij, vel τὸ ὡσιῶδες εἶδος, &
illam appellat ἀσπετα s. *imperficitatem*, per quam sensus dogma-
rum sit, non ἀνεύρετος s. planè non cognoscibilis: sed δυσέωρητος
i. e. *difficiliter intelligibilis*, planè prout in dogmatibus Epistolarum Pauli
quædam δυσνόητα, s. intellectu difficiliora esse (ut tamen non illa solum:
sed & cæteris clariores Scripturas ad suam ipsorum perditionem depravene
indocti & instabiles) Petrus asserit 2. Ep. c. 3, 16. Neq; Scripturis *extensivam*
aliquam universalem: sed *particularem* saltem in mysteriis alicubi obscurius
propositis tribuit ἀσπετα: neque hanc *damnosam*, & quæ à Scriptu-
rarum lectione, velut desperata intelligentiæ, Consultorem ad Cana-
lem Traditionis avocet: sed UTILEM, quæ Lectorem ad preces, ad
ardentius scrutinium, ad majestatis Scripturæ assumum, vehementius
excitet, Utilem, inquam, ut ab intellectu, cui facile investigata plerumque
pilescunt, fastidium removeatur, ut arrogantia retundatur, ut ad stu-
dium sanctius Lector invitetur, ut, per comparationem cognitionis
in viâ, (in quâ per fidem ambulamus, videntes per transennam & in ani-
gmate, sc. cognoscentes & prophetantes quidem: sed non nisi ex parte) ac
futuræ perfectionis in patriâ, (ubi, simul veniet τὸ τέλος s. perfectum-
videbi-

videbimus facie ad faciem,) ad futura vitæ desiderium attollatur. Ita pulcherrimè Basilii sententia liberatur à calumniâ obscuritatis Scripturarum Papistica, cum quâ, quàm nihil illa commune habeat, ignorare nemo poterit, nisi, qui, quid inter nos & Pontificios in hæc quæstione controversum sit, nescit.

XLVII.

Volusiano olim illustri Domino AUGUSTINUS Consilium lectionis Scripturarum his verbis dederat: *Hortor, ut literarum VERE CERTE q̃; sanctarum studio te cum non pigeat impendere. Sincere enim & solida res est, nec fucatis eloquiis ambit ad animum, nec ullo lingua tectorio inane aliquid aut pendulum erepat. Præcipuè Apostolorum linguas exhortor, ut legas: ex his enim ad cognoscendos Prophetas excitaberis, quorum testimonii utuntur Apostoli.* Non agnovit sanè Augustinus illam quam Pontificii clamant, Scripturarum obscuritatem, per quam, ex praxi Pontificiorum, Volusianum potius avocare debuisset, quàm impellere ad Scripturarum studium. Et in ipsâ quidem lectione posse Volusiano dubium aliquod, quod Ecclesiasticam desideret explicationem, incidere, non negat Augustinus, addens ista: *Si quid autem vel cum legis, vel cum cogitas, tibi oritur quæstionis, in quo dissolvendo videar necessarius, scribe, ut rescribam: tantâ tamen in illis imprimis, quæ continent fidem moresq̃; vivendi, radiare judicavit Scripturas Novi inprimis Testam. claritudine, ut non has saltem legere & intelligere Vir illustris potuerit: sed etiam ex his excitari ad cognoscendos Prophetas: qui idem alibi distingvit inter illa, quæ necessaria sunt saluti & fidei, sine quâ piè recteq̃; non vivitur, ad quæ non magnâ perveniatur difficultate, &, quæ ultra illa, intelligenda sunt proficientibus, mysteriorum umbracula, ad quæ oblatentem ibi sapientia altitudinem difficilis accessus fit. Atque in his, obscuritatem vel profunditatem non negat Augustinus, quin fatetur potius, magnificè & salubriter Spiritum S. in Scripturas modificavisse, ut locis apertioribus fami occurreret, obscurioribus fastidia detergeret l. 2. de doct. Chr. c. 6. propter quam tamen profunditatem vel, prout Basilii appellat, *ædificatio* particularem mysteriorum, pronuntiandum haut est pro titulo universalis obscuritatis, cum clariora Scripturarum non ex obscuris obscurentur: sed obscura potius ex clarioribus illustrentur, unde verbis, quæ supra citavimus, subjungit Augustinus: Nihil ferè de illis obscuritatibus eruitur, quod non alibi planissimè dictum repe-*

riatur, & Ad obscuriores locutiones illustrandas de manifestioribus sumantur exempla, & certarum sententiarum testimonia, dubitationem de incertis auferant. Ita per hanc obscuritatem non magis illustres Volusianus arcendus erat à Scripturarum lectione, & ad Canalem vel Clavum Traditionis ablegandus, quàm Illustres olim Beroenses, qui Paulo prædicante, scrutabantur, an, quæ Paulus docebat, consona Prophetarum Scripturis essent. Act. 17. 11. Nondum scilicet tunc constabant illa portenta, quæ occasione iudicii superioris, Basilio imputat Sinnichius: Scripturas ita esse obscuras, ut sine adminiculo traditionum studiosè suppressarum nequaquam penetrarentur mysteria religionis. Apostolos dogmata multa Christiana religionis scripto divulgasse, clavum tamen scientiæ non omnibus Lectoribus communicavisse: sed in Traditionum sacrario penes Ecclesiam reservato collocasse. Ita scripsisse Apostolos, prout Aristoteles Acroaticos, qui notante A. Gellio l. 10 c. 4. indignanti Alexandro M. ob editionem Acroaticorum responderit: Acroaticos libros, quos editos quæreris, & non perinde, ut arcana, absconditos, seito, neque editos esse, neque non editos. Cognobiles enim tantum ita erunt, qui nos utique audierint. Ita Sinnichius, usque adeò in his portentis suiplacitiam designans, ut exclamet magnus Germaniæ Esculapius: Ecce quid Confessionistis suggesturus fuisset, si per me remedium suo morbo curando, & germanico dissidio terminando assignari petissent. Quàm non consonet illud remedium siue Scripturæ, siue Patribus, & nec ipsi siue Cypriano, siue Basilio, quos in primis hic appellat, abundè jam nunc post superiora constare poterit & porro quoque constabit.

XLVIII.

Ad Majestatem Scripturarum præ Patrum Catholicorum Scriptis, facie illa ipsa divinarum profunditas literarum, ne nimis hos admiremur, & tantum tribuamus horum intelligentiæ, quantum Scripturarum eminentiæ, cujus in Volusiano & Augustino nobile specimen apparet. Scripserat Volusianus Augustino, propositurus quæstionem, quomodo intra corpusculum vagientis infantis latuerit, cui parva fuerit Universitas? quomodo larvalis purgatio, debiliū caræ, reddita vita defunctis, non sint parva Deo? Addidit quæ paulò ambitiosius in se dicta agnovit Augustinus: Accepiſti Vir totius gloria capax imperitiæ confessionem. Interest fama tua, ut agnita noverimus. Utinamque absq; detrimento cultus divini in aliis Sacerdotibus toleretur incertitia: ac cum ad Antistitem venit Augustinum, **LEGL DEEST, QVIC QVID CONTIGERIT IGNORARI.** Respon-

dit Au-

dit Augustinus, deprecatus illa immodica de se præsumptionis vocabula: *Hanc de me opinionem facile præsumtam queso deponas, cumq; animum, quavis erga me benevolentissimum, solvas atque exuas: ac de me mihi magis, quam ulli alij credas, si mihi dilectionis vicem rependis.* His præmissis illam insignem subjecit sententiam pro Scripturarum Majestate: *Tantum, enim, inquit, sacrarum est profunditas literarum, ut in eis quotidie proficerem, si eas SOLAS, ab ineunte pueritia usque ad decrepitam senectutem, maximo otio, summo studio, meliore ingenio conarer addiscere: non quod ad ea, quæ sunt necessaria saluti, tanta perveniatur difficultate: sed cum quovis ibi fidem teneris, sine qua pie recteq; non vivitur, tam multum, tamq; multipliciter mysteriorum umbraculis opata intelligenda proficientibus reserant, tantumq; non solum in verbis, quibus ista dicta sunt: sed etiam in rebus quæ intelligenda sunt, lateat altitudo sapientiæ, ut acutissimis, annosissimis, flagrantissimisque cupiditate discendi hoc contingat, quod eodem loco Scriptura habet. Cum consummaverit homo, tunc incipit. Atque hoc est illud ad C. I. de quo supra Basilii qui sui ipsius Interpres est in exemplo summo I. de ver. fid.*

XLIX.

Nihil adeo per has sententias Basilii pro quærela obscuritatis Scripturarum Papistica: nihil & per illas, & per exempla Basilii, quæ formulis mysteriorum syryæ & rituum Scripturis consentaneorum (sive quidam sint originis Apostolicæ: sive cuncti sint autoritatis Ecclesiasticæ, & ἱεροῦ καὶ ἐκκλησιαστικῶν) absolvuntur, pro Traditionibus Papisticis: nihil in processu Disputationis Basilii contra hæreticos, per quod regula fidei superducatur diversa vel contraria illi, quam Catholicè prædicarunt & descriperunt Apostoli. Graviter idem Basilii hom. 27. cont. Sabell. & Ar. tom. 1. p. 605. post argumentum ex Ep. ad Hebr. c. 1. 3. de Filio Characterē subsistentiæ, & splendore gloriæ, hæc subijcit: *Ego maxime omnium, simpliciter. & ut illa accepi, & ut absque ulla curiosa vestigatione assensum hi præbui, ita & Auditoribus tradere vellem: quoniam vero Vos circumfistitis, Iudices magis, quam Discipuli, ut experimentum de nobis capiat, non ut aliquid à nobis discatis, necessarium quidem est, ut objectionibus velut in ius vocati respondeamus, & perpetuo interrogemur, itemq; ut eadem perpetuo inculcemus quæ accepimus. Hortamur autem vos, ne quovis modo, quod vobis probatur, ex nobis audire queratis: sed quod DOMINO placeat, & CONSONUM sit SCRIPTURIS, & NON CONTRARIUM PATRIBUS.* Et paulò post, cum illam insepara-

bilem conjunctionem Spiritus S. cum Patre & Filio ex Institutione Baptismi probasset, hæc addit: *Ne Spiritum S. à Patre & Filio separes, absceat te Dominica traditio: DOMINUS ita docuit, Apostoli prædicarunt, PATRES observarunt, Martyres confirmarunt. Nec objicias mihi arguta illa & captiosa: Spiritus aut ingenuus est, aut genitus, aut creatus.*

L.

Extant insignes sententiæ apud Basilium in regulis brevior. resp. 1. & 95. Summa est: *Nec licere, nec conducere, ut sponte sua quis dicat, faciatve, quæ honesta esse judicet, SINE TESTIMONIO DIVINARUM SCRIPTURARUM, quibus nec addendum quicquam sit, nec demendum (Deut. 12. v. ult.) sub penâ præscripta Hebr. 10, 27. QVIN, NE HUMANIS CONSTITUTIONIBUS ASSVEFIAT ANIMUS, ET RECTUM ET NECESSARIUM ESSE UT QUÆ AD USUM PERTINENT, UNUSQUISQUE EX DIVINIS LITERIS EDISCAT.* Sensit Bellarminus, per hæc plagam letalem pati *Traditiones Pontificias*, usque adeo, ut abnegato *Autore Basilio*, integrum libellum 33. regularum breviorum adscripserit *Eustathio Episcopo Sebasteno Basilii* *Κυριεως* l. de Script. Eccl. p. 90. idque allegatâ autoritate *Sozomeni Hist. Eccl. l. 3. c. 13. & Niceph. l. 13. c. 29. & l. 9. c. 16.* Atque uterque hic (quod nec ignoravit Bellarm.) tantum *Asceticorum* meminit, quem Basilii librum *Asceticum* inscriptum (& ab ipso Bellarmino, libello reg. brev. contradistinctum) nonnulli confirmarint *Eustathij Monastica apud Armenios Institutoris & Monachorum Ducis optimi scriptum pulcherrimum esse.* Quare ergo, quod de *Ascetico* inscripto illi testes clarissimè loquuntur, intelligendum de illo libello regularum? Resp. Bellarm. Quia in hoc videtur *damnare traditiones.* Hic arcanum panditur & exemplum fidei *Papalis* in tractandis Patribus, quos, ut in Tridentini decreti rapiant firmitatem de more *Hereticorum* pro lubitu nunc truncant, nunc adulterant. Et tamen etiam illi, qui *Eustathio Sebasteno* adscripserunt, *pulcherrimum Scriptum* agnoverunt. Si ergo ille de regulis, *Asceticus & Eustathij*, omnino & pulcherrimus fuerit, & *paris cum Basilianis antiquitatis.* Nec aliter loquitur *Basilius Epist. 80. ad Eustath. Medicum.* Si, inquit, ad probandum valet *Consuetudo*, liceat & nobis consuetudinem opponere. Si ipsi resistent *consuetudinem nostram*, resigemus & nos illorum. STEMUS ergo *ARBITRATUI DIVINÆ SCRIPTURÆ: & apud quos inveniuntur dogmata divinis oculis consona, illis VERITATIS adjudicetur sententia.*

Addit

Addit exemplum: Multiplicare divinitatem Scriptura non admittit. E. e. si tres hypostascs confitemur, tamen tres Deos dicere prohibemur. Ita Basilii.

L. I.

Puleherrimus in eodem Basil. I. de verâ fide textus Apologeticus est, qui incomparabiliter superiorem de Traditionibus non scriptis Disputationem explicat, ipsumq; Basilium contra Pontificios scelera-
tissimos alicubi Patrum tractatores vendicat. Ita ille: Ego, quæ EX DI-
VINIS LITERIS ACCEPI, vobis ad communem utilitatem teneor explicare;
Etenim si ipse DOMINUS, si ipse Spiritus S. à seipso non loquitur Joh. 16.
v. 14. 15. nos etiam pietati sic magis satisfaciemus. Et paulò post: Quam-
diu adversus varias hæreses pugnandum fuit, adversariorum in dicendo styli
vestigiis insistsens, consequens esse arbitratus sum, ut illi impietatis pesti oppositis
ejusdemmodi vocabulis obviam irem, & maledicta in Deum reprimerem: aliis
etiam, prout necessitas hæresis morbo laborantium videbatur, vocabulis usus,
& his sæpè talibus, quæ licet essent ἁγῶγῃ s. (totidem literis & Sylla-
bis in Scripturis non extantia) à PIO tamen ET CONSENTANEO
SANCTIS LITERIS SENSU NEUTIQUEAM ABHORRENTIA.
Neque, quod Apostolus frequenter fecit, Græcorum verbis, si ea in rem meam
esse adverterem, abstinui. Hoc autem tempore arbitratus sum vestro pariter
ac meo proposito convenire, si negotium à vestra mihi charitate impositum
ea, quæ sana fidei congruit, simplicitate, conficerem, eaq; dicerem, QUÆ A
SANCTIS LITERIS ACCEPI ἢ ἰδιόθεν πνεῦμα ἢ Θεοῦ πνεῦμα
πρὸς ἡμᾶς, parcius etiam futurus in usurpandis nominibus & verbis illis, quæ
et si voce ipsa cum divinis literis non conveniunt, eundem tamen, qui in ea ha-
betur, sensum tenent: Cæterum autem, quæ præter τὸ ἕρπον τὸ λέγειν πρὸς
τὸν ἕρπον s. præter VOCIS NOVITATEM SENSUM ETIAM NOVUM
APUD SANCTOS VIROS NUSQUAM USITATUM afferunt, aver-
saturus & repudiaturus. Et post pauca interjecta: Si, inquit, fidelis est
DOMINUS IN OMNIBUS VERBIS suis, hant dubiè MANIFESTISSI-
MUM HOC INFIDELITATIS ARGUMENTUM fuerit, ET SI-
GNUM SUPERBIÆ CERTISSIMUM, si quis EORUM QUÆ SCRIP-
TA SUNT, aliquid velie rejicere, aut EORUM QUÆ NON SCRIP-
TA SUNT, introducere, cum DOMINUS noster JESUS C. dixerit:
Oves mee vocem meam audiunt: Alienam autem fugiunt. Joh. 10. &
Apostolus, sumto ex hominibus exemplo, vehementissimè interdicte
(Gal.

(Gal. 3.) NE QUID EORUM, QUÆ IN DIVINIS LITERIS HABENTUR, DEMATUR, AUT, QUOD ABSIT, ADDATUR. *Quia propter & nos in animo ratum habemus OMNEM A DOCTRINA DOMINICA ALIENAM ET VOCEM ET SENTENTIAM FUGERE.* Ita Basilii SINNICHIOS hîc confundit, & CONFESSORISTAS, quos vocant, nos petulantibus Pontificiorum præjudiciis absolvit. Faciant PONTIFICII quod & Cyprianus facere jubet & Basilii: ET JAM CESSABIT ERROR.

LII.

Quin idem Basilii l. i. adv. Eunom. Summa ignorantia signum dicitur ponere Canonem imperfectum, cum REGULA non admittat ~~modum~~ *additionis*. Additio enim est imperfecti. At quod imperfectum, non est regula. Et sic ruit quæ Scripturis, velut Canoni concessa, apponitur regula Traditionis Papistica, ad cuius, per succedentes sibi generationes hucusque transmissæ, longum Canalem nos à Scripturis avocat Sinnichius. Scilicet quia omnes hæreses, quia ipse Diabolus loquitur de Scripturis. E. eundem à Scripturis ad Canalem traditionis, cujus Depositaria, fida Custos, vera Testis est Ecclesia Pontif. & transeundum adeo ad Tridentinos. Sed & Diabolus (par ratio hæreticorum) pro se loquens de Scripturis, ex his ipsis solis convinci potuit de truncato Scriptura dicto, & adulterato sensu. Nec aliis armis tunc, non obstante provocatione, prostratus est à Servatore, quam Scripturarum. Agnovit Basilii vim consequentiæ à VERBIS DOMINI ad Scripturas. Si, inquit, fidelis est Dominus in omnibus Verbis suis. E. illis quæ scripta sunt, nihil addendum, vel auferendum. Contra, Sinnichius urget Isaia 59, 21. non dici SCRIPTA MEA: sed VERBA MEA, & nec hodiè restringendum Verbum Dei ad Scripturas. Conqueritur idem: Germanicam gentem solius TRADITIONIS regulâ primitivæ vitam, eousque potuisse præfigiis Lutheranicis jam perducere, ut traditione universim abdicatâ Scripturas SOLAS, pro eâ parte, quæ Lutherana sequitur, obtenderent. Revocat illos à fonte Scripturarum ad Canalem Traditionis, unde compendio habeatur, quod nonnisi per ambiguas & longas ambages ex Scripturis, perswasurus tunc, ubi persvasit Generosioribus Germanis, ut ad ruditatem de more Veterum Taciti Germanorum redeant, & patrias leges sive describere sive de tabulâ legere dediscant. *ut literarum secreta Viri pariter ac femina ignorent.*

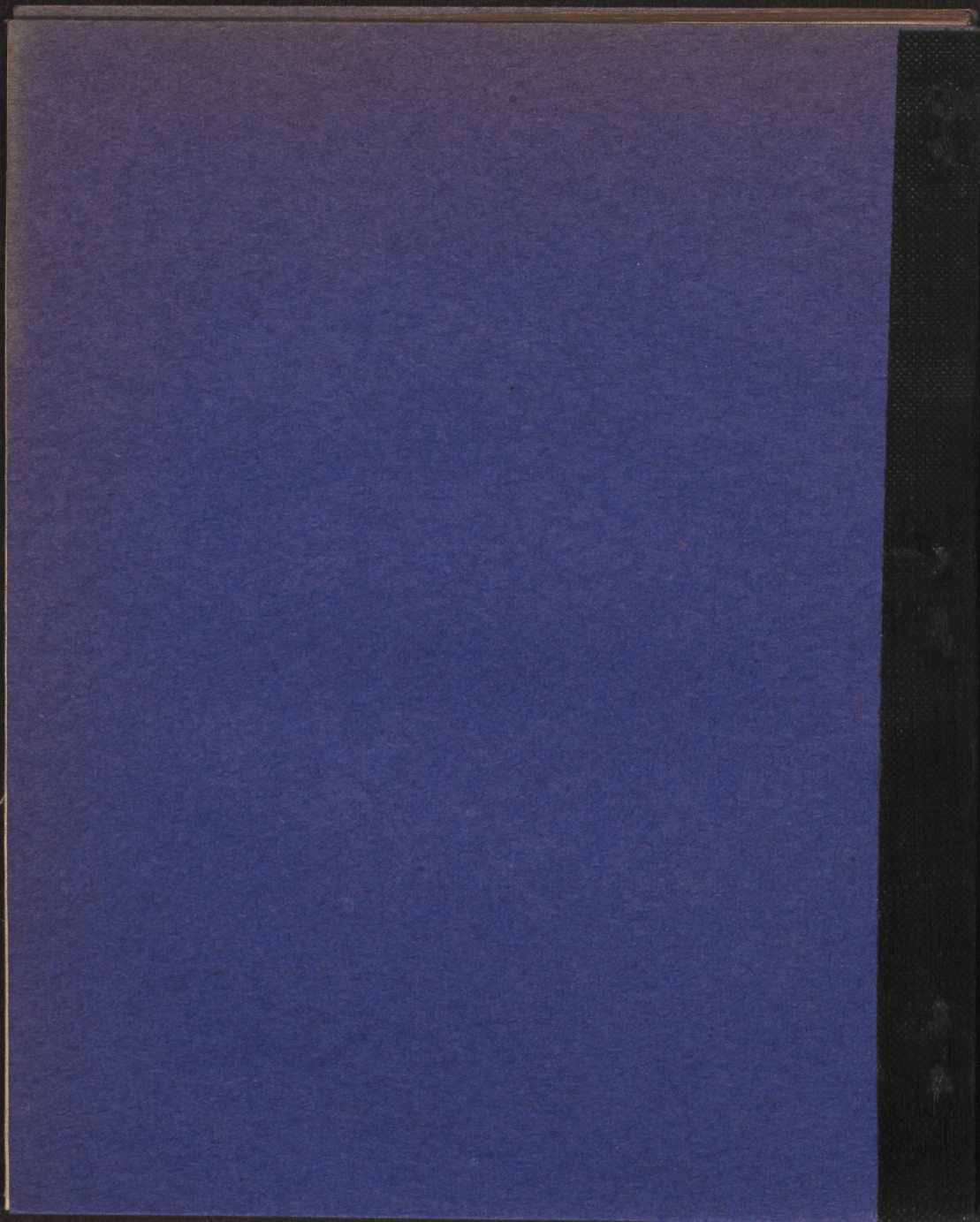
Ad Clarissimum Virum
DN. THOMAM STAMPELIUM,
Magistrum Philosophum, & sacræ Theologiæ Cul-
torem laudatissimum
publicè RESPONDENTEM pro FONTE
contra
Canalem vitiatum Traditionis

Romanæ.

A Fonte ad bibulos & mistos sorde Canales
Ebria jamdudum Sangvine, ROMA vocat.
Tradita SCRIPTURIS præfert *Compendia* sanctis
Ne puræ puro fonte bibantur aquæ.
Scilicet, ut posset *sevum* servare *Tridentem*.
Et mentita sui regna *Tridentigeri*
Quamq; homini quondam cervicem junxit *equinam*.
Nomine, mensurâ sed minùs ille, PIUS.
Quod non dulcis aquæ deducere fonte licebat.
Traditus hoc fertur suppeditare *latex*.
Aueupio tali constant suæ regna *Qvirino*.
Qvin & *Apostolicus* jam *Tiberinus* erit.
Tu pugnas pro fonte dabis, Clarissime THOMA.
Defendes *veterum* consona scripta *Patrum*.!
Per te non faller *Cypriani* reguia: per te
Cappadocis sensus non *Tiberinus* erit.
Ostendes *bibulos*, quos jactat Roma, *Canales*
Et puræ quam non inde ferantur aquæ
Tu vitium *Canonis Decretorumq; Tridenti*
Monstrabis, varios *Sinnichygg* dolos
Quamq; *Patres* plagam patiantur. Scilicet illa
Haut parcit *Scriptis* hæresis, haut *Patribus*.
Sit felix! Es jam Germanis clarus Athenis.
Perge DEO, patrio perge placere solo!

Celerr. honori & amoris erga Cl. DN. RESPONDENTEM
AUGUSTUS VARENIUS, D.

EX SENTENTIA

abrenunciationis non fuisse consuetu-
ris: quem sequentium temporum
prismo retinuit: sed ad infantum et
sario alicubi immutavit, additis
rent, susceptoribus, quomodo & in
M. Luthero legimus: Der Priester
Teuffel absagen/und sprechen: N. Ge-
ollen seinen Werken? A. Ja. und
abrenunciatio Satanae doctrinam in-
rat, quia futurum Discipulum Jesu
αἰχμῶνς. i. renunciare latebris igni-
miliae ignominis, imò & omnibus
cipi mundi. Conf. 2. Cor. 4. 2. Luc.
mologesis omnis, quæ in Adulto
renuntiationem concomitantem po-
les merito, propter mysterium, quæ
retinemus.

X.

Eodem, quo abrenuntiationes
anis, qui & Usum continet & declara-
tis, & principalissimi in hoc myste-
dubitandum, quoniam ad illud, & myste-
respectus fuerit & orientis & occi-
Expressè Tertull. lib. cont. Praxeas
pulis, ut tingerent in Patrem, & Filium
nec semel: sed ter, ad singula nomina,
sc. Tertulliani, Baptismus intincti
prout l. de poenit. An alius est intin-
dientes optare intinctionem, non præsui-
Teis βαπτισμῶς (prout Basiliius) fi-
mentaliter ἐν νεκρῶ. Et tamen C
simpla mersione, eidemque supposuit
ctionis Christi, unitatem Baptismi, Ista
rubrum & unitatem transiens per for-
andro Hispalensi Episcopo scripti

AGNI.

37

identis: sed & orien-
n adultorum saltem ba-
transferendo, neces-
ro infante responde-
ismalibus præscriptis
durch seine Paten dem
Teuffel? Antw. Ja. und
esen? Ja. Quia scil.
ditam utiliter decla-
δοκίμας & ἀποκρί-
plis obscuris & obscura
is, toti Mundo & Prin-
15. 16. 17. Quia exo-
requiritur, talem ab-
& hunc ritum & simi-
gnificent, amamus &

us ritum trina immer-
is formalis Baptisma-
S. Trinitatis. Neque
sepultura Rom 6, 2. 3.
olim ritu consonantis
vissimè mandavit Disci-
S. non in unum. Nam
gulas tingimur. Phrasi
intincti, qui baptizati,
ilii Audientibus? Au-
ta Tertull. igitur, illud
lirer, vel certè funda-
4. Can. 5. decrevit pro
us mortis, unius resurre-
sen in transitu per mare
promissam: imò Le-
g. Ep. 41. simplam mer-
sionem

the scale towards document

Image Engineering Scan Reference Chart TE263 Serial No.